

UPPSALA
UNIVERSITET

CESAR – CENTRUM FÖR SOCIALT ARBETE

SOCIONOMPROGRAMMET

KANDIDATUPPSATS, 15HP

VÅRTERMINEN 2019

Att konstruera ett sexuellt avvikande beteende -

en diskursanalys av domar gällande 3 § 1 st. Lag (1990:52) med
särskilda bestämmelser om vård av unga

Författare: Sandra Enad & Hanna Werner

Handledare: Stina Fernqvist

2019-05-21

Förord

Denna uppsats är en kandidatuppsats i socialt arbete, skriven vid Uppsala universitet under våren 2019. Det har varit ett intressant, roligt och lärorikt arbete.

Vi vill framföra ett tack till vår handledare Stina Fernqvist för stöd och hjälp i processen. Vi vill även tacka Daniel Enger, Rand Jalal, Kajsa Hindersson, Daniella Ekarv och Linnéa Persson för arbetet de lagt ner på fortlöpande opponeringar av vår uppsats.

Sandra Enad & Hanna Werner
Uppsala, maj 2019

Sammanfattning

Syftet med denna studie har varit att analysera och problematisera hur sexuellt avvikande beteende porträtteras och konstrueras i LVU-domar. Med hjälp av en kritisk diskursanalys har vi undersökt görandet av sexuellt avvikande beteende samt om det funnits skillnader i förvaltningsrättens domar gällande konstruktionen av flickors och pojkars avvikande sexualitet i fall gällande LVU 3 § 1 st. De teoretiska utgångspunkterna var socialkonstruktivism, kritisk diskursanalys som teori, rättssociologi och ett genusperspektiv. Studiens resultat visade att det ingår fler komponenter i konstruktionen av flickors sexuellt avvikande beteende än i konstruktionen av pojkars sexuellt avvikande beteende. Flickors sexuellt avvikande beteende formas av resonemang kring bland annat antalet partners, ålder på partners, prostitution, avvikelser från hemmet och vagabondering. Medan pojkars sexuellt avvikande beteende enbart formas av resonemang kring att de begått sexualbrott. Därmed sker en könsdifferentiering i de diskursiva konstruktionerna av fenomenet sexuellt avvikande beteende i LVU-domar gällande 3 § 1 st.

Nyckelord: *Ungdomar, sexualitet, LVU*

Innehållsförteckning

Förord	1
Sammanfattning.....	2
1. Inledning	5
1.1 Bakgrund & problemformulering	5
1.2 Koppling till socialt arbete	5
1.3 Syfte och frågeställningar.....	5
1.4 Begreppsdefinition - LVU	6
1.5 Uppsatsens disposition.....	7
2. Tidigare forskning.....	8
2.1 Sökprocess.....	8
2.2 Sexualitet genom historien.....	8
2.3 Flickors sexualitet	10
2.4 Sexuellt avvikande beteenden	10
2.5 LVU	12
2.6 Genus.....	13
2.7 Sammanfattning av forskningsfältet.....	14
3. Teoretisk och begreppslig referensram	15
3.1 Socialkonstruktivism.....	15
3.2 Kritisk diskursanalys som teori	15
3.3 Rättssociologi	16
3.4 Genusperspektiv	17
3.5 Sammanfattning.....	17
4. Metod	19
4.1 Forskningsansats	19
4.2 Material & Urval.....	19
4.3 Analysmetod - att synliggöra diskurser	20
4.3.1 Analysbegrepp.....	22
4.4 Begränsningar, reliabilitet, validitet & transparens	22
4.5 Etiska överväganden	24
5. Resultat & analys	25
5.1 Texten.....	25
5.1.1 Hur är texten som helhet organiserad?.....	25
5.1.2 Vilka ord används? Hur bidrar grammatiken till den bild som framträder?	25
5.1.3 Modalitet - Spekulationer eller fakta.....	28
5.1.4 Transitivitet - Subjekt eller objekt.....	29

5.2 Diskursiva mönster	30
5.2.1 Pojkar utsätter & flickor utsätts	30
5.2.2 Flickor som avviker hemifrån samt vagabonderar	34
5.2.3 Flickor som prostituerar sig	35
5.2.4 Flickors kontakt med äldre män	36
5.2.5 Diskursordningar	37
6. Diskussion	40
6.1 Summering	40
6.2 Diskussion av relationen mellan resultat/analys och tidigare forskning	40
6.3 Diskussion av relationen mellan resultat/analys och teori	41
6.4 Diskussion av relationen mellan resultat/analys och metod	41
6.5 Implikationer för forskning och praktik	42
6.6 Förslag på vidare forskning	42
7. Referenslista	44
7.1 Böcker	44
7.2 Artiklar från vetenskapliga tidskrifter	45
7.3 Elektroniska källor	46
7.4 Lagrum	46
7.5 Propositioner	46

1. Inledning

1.1 Bakgrund & problemformulering

Kvinnors och flickors sexualitet har länge varit ett omtalat ämne som väckt starka reaktioner. Samhället har på olika sätt försökt kontrollera och styra den kvinnliga sexualiteten genom både lagar, normer och skrämselfpropaganda (RFSU, 2017), men idag kan vi se en förändring. Kvinnor och flickor har idag mer frihet gällande sin egen sexualitet och det blir mindre och mindre stigmatiserat att ha en mer frisläppt inställning till sex och intima relationer. Sexualitet är ett naturligt behov och en väsentlig del av att vara människa.

Vad anses då vara en acceptabel sexualitet och vad anses vara sexuellt avvikande? Vi är konstant omgivna av motsägelsefulla budskap angående detta genom bland annat reklamer som ska tilltala oss sexuellt, realitydokusåpor där unga människor lever ut sina vildaste fantasier, nyhetsrapporteringar om sexuella övergrepp samt domslut som väcker frågor. Normer kring manligt, kvinnligt och hur relationer bör se ut skapas och påverkar hur vi ser på sexualitet. Vi får en bild av vad som är normativt, icke-avvikande och sunt att göra eller känna, och vad som inte är det.

Sexuellt avvikande beteende ingår i rekvisitetet "annat socialt nedbrytande beteende" i Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) 3 § 1 st. och kan därmed utgöra en del av grunden till tvångsomhändertagande enligt lagen. Utifrån ett historiskt perspektiv kan man som sagt konstatera att det skett en förskjutning i synen på sexuellt avvikande beteende. Det går även att anta att samhällets normer och diskurser påverkar tolkningen samt utformningen av lagar. Rättssociologin erbjuder en djupare förståelse för förhållandet mellan rätt och samhälle (Torpman, 2002, s.58). Den betonar innebörden av utomrättsliga faktorer, såsom genus och synen på kvinnlig sexualitet, i samband med rättsligt beslutsfattande. I en av våra grundlagar, närmare bestämt regeringsformen, påtalas vikten av allas likhet inför lagen. Det är därmed väsentligt med en könsneutral och enhetlig tolkning av lagtexten. Ur ett rättssäkert perspektiv är det viktigt att utomrättsliga faktorer såsom synen på en icke normativ sexualitet inte påverkar tolkningen av lagtexten eller implementeringen av lagen. Frågan är bara om det är möjligt, eller om samhällets insatser är formade utifrån könade föreställningar?

1.2 Koppling till socialt arbete

Hur socialarbetare beskriver en ungdoms beteende och problembild i socialnämndens utredning utgör grund för en eventuell LVU-dom. Ungdomar som anses ha ett sexuellt avvikande beteende kan även bli föremål för socialtjänstens insatser, därmed har vår forskningsfråga en stark anknytning till det sociala arbetets praktik.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att analysera och problematisera hur sexuellt avvikande beteende porträtteras och konstrueras i LVU-domar. Detta innebär att vi undersöker grändet av sexuellt avvikande beteende samt undersöker om det föreligger skillnader i förvaltningsrättens

domar gällande konstruktionen av flickors och pojkars avvikande sexualitet i fall gällande LVU 3 § 1 st.

Frågeställningar:

- Hur porträtteras sexuellt avvikande beteende som ett “annat socialt nedbrytande beteende” i domar gällande 3 § 1 st. LVU?
- Skiljer sig de diskursiva konstruktionerna av fenomenet åt beroende på om det gäller flickor eller pojkar?

1.4 Begreppsdefinition - LVU

Det empiriska materialet i denna uppsats består av domar gällande Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). När en nämnd ansöker om tvångsvård i förvaltningsrätten ska de bifoga den utredning som socialsekreteraren skrivit. Utredningen skall innehålla skriftlig argumentation av de skäl som kan motivera tvångsvård enligt denna lag. En LVU-utredning hos nämnden aktualiseras när tvångsvård övervägs till följd av hög oro samt brist på samtycke till frivilliga insatser (Ponnert, 2015, s.111–112). I utredningen skall socialsekreteraren argumentera för varför den unge bör beredas tvångsvård enligt 2 § och/eller 3 §. 2 § berör de så kallade miljöfallen, vilka gäller barn som far illa till följd av brister hos vårdnadshavarna eller brister i hemmiljön. Denna uppsats kommer att utgå från 3 § LVU-domar. 3 § är de så kallade beteendefallen vilka gäller de barn som själva utsätter sin hälsa och utveckling för en påtaglig risk genom: missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende (Ponnert, 2015, s.114–115).

LVU 3 § 1 st. *“Vård skall också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.”*

Med socialt nedbrytande beteende menas att den unge beter sig på ett sätt som *avviker från samhällets grundläggande normer* på ett sätt som kan leda till påtaglig risk för den unges hälsa eller utveckling. Exempel på detta är att den unge begår något eller några enstaka brott utan att man för den skull kan tala om brottslig verksamhet. Det kan också vara fråga om att den unge vistas annat än tillfälligt i en missbruksmiljö eller i andra olämpliga miljöer, eller att den unge prostituerar sig eller uppträder på sexklubb (Prop 1989/90:28 s. 66–67 samt s.109). Ponnert (2015) skriver att den historiska kopplingen till flickors sexualitet som grund för tvångsvård enligt LVU har varit ett genomgående tema i den sociala barnvården. Ponnert refererar därefter till Hamrebys (2004) och Schlytters (2000) studier, vilka båda kommer att presenteras närmare under kapitel 2. *Tidigare forskning.*

1.5 Uppsatsens disposition

I kapitel 1 presenterades vår inledning och forskningsfråga. En koppling mellan vår forskningsfråga och socialt arbete gjordes. I kapitlet presenterades även syftet med uppsatsen och dess frågeställningar samt relevanta begreppsdefinitioner.

I kapitel 2 presenteras först en beskrivning av vår sökprocess. Därefter presenteras tidigare forskning som är av relevans för vår forskningsfråga. Vi har valt att tematisera tidigare forskning i följande teman: *sexualitet genom historien, flickors sexualitet, sexuellt avvikande beteende, LVU* samt *genus*.

I kapitel 3 återfinns de teoretiska och begreppsliga referensramarna som användes i denna uppsats. De utvalda teorierna som presenteras är *socialkonstruktivism, kritisk diskursanalys som teori, rättssociologi* samt *genusperspektiv*.

I kapitel 4 presenteras utvald metod, den kritiska diskursanalysen med tillhörande modell, den tredimensionella modellen. Det redogörs för hur vi gått tillväga för att samla in samt analysera det empiriska materialet. Uppsatsens validitet, reliabilitet, transparens och begränsningar diskuteras och dess forskningsansats, material & urval, analysmetod, analysbegrepp samt forskningsetiska överväganden presenteras.

I kapitel 5 presenteras uppsatsens resultat och vår analys av resultatet. Analysen som görs har förankring i tidigare forskning och våra utvalda teorier. Inledningsvis redogörs en djupgående analys av lexikalitet, modalitet och transitivitet för att göra läsaren bekant med analysbegreppen. Sedan presenteras fyra olika diskursiva mönster avseende sexuellt avvikande beteende. Dessa var: *pojkar utsätter & flickor utsätts, flickor som avviker hemifrån samt vagabonderar, flickor som prostituerar sig* och *flickors kontakt med äldre män*. Därefter redogörs diskursordningen i vårt empiriska material. Kapitlet mynnar ut i en avslutande reflektion kring våra fynd.

I kapitel 6 görs en summering av resultaten. Det förs en diskussion av relationen mellan resultat/analys och tidigare forskning, en diskussion av relationen mellan resultat/analys och teori samt en diskussion av relationen mellan resultat/analys och metod. Även uppsatsens fynd och implikationer för forskning och praktik, samt förslag på vidare forskning finns i detta kapitel.

I kapitel 7 återfinns de referenser som använts i författandet av uppsatsen.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel har vi försökt sammanfatta det aktuella forskningsläget genom att skapa en ändamålsenlig översikt. Vi har valt ut studier som är av relevans för vårt forskningsfält, gjort en tematisering samt kortfattat och övergripande berättat om det vi funnit betydelsefullt. De teman vi kunnat utläsa är *sexualitet genom historien*, *flickors sexualitet*, *sexuellt avvikande beteende*, *LVU* samt *genus*. Inledningsvis kommer en beskrivning av sökprocessen.

2.1 Sökprocess

Vi började med att göra ett gemensamt dokument där vi spånade på sökord som kunde vara av relevans, både på svenska och engelska. De vi valde var: *sexuellt avvikande beteende*, *sund sexualitet*, *normativ sexualitet*, *görandet av kön och sexualitet*, *socialt nedbrytande beteende*, *rättssociologi*, *genusperspektiv*, *diskursanalys*, *socialkonstruktivism*, *barns sexualitet/utveckling*, *LVU*, *tvångsomhändertagande av barn*, *separation av barn och förälder*, *rättsäkerhet*, *barns inflytande i rättsprocessen*, *barnperspektiv*, *BBIC*, *teenagers sex gender*, *teenagers risky sex*, *teenagers sexuality*. Därefter la vi in eventuella källor i ett tabellverktyg. För att strukturera upp källorna valde vi underrubrikerna: sexualitet, rättssociologi, LVU, diskursanalys samt genus. Av de 25 källor vi skrev in valde vi ut 14 som vi fann relevanta och informationsrika. Vi valde att enbart söka efter källor som var peer-reviewed i Uppsala Universitetsbiblioteks databas. De vanligaste söktjänsterna som vi blev omdirigerade till var Iduun, ProQuest och JSTOR. De mest användbara tidskrifterna var NORMA, statsvetenskaplig tidskrift och genusvetenskaplig tidskrift.

2.2 Sexualitet genom historien

Synen på sexualitet och vad som anses vara den ”goda sexualiteten” har förändrats genom historien (Gustafsson & Rydström, 2009). Den har också kontrollerats av det offentliga på olika sätt. I Sverige har vi haft flera lagar rörande sexualitet som ter sig främmande i ett nutida sammanhang. Exempelvis fanns det ett krav på kvinnors oskuld i 1734 års lag gällande äktenskap (RFSU, 2017), som innebar att om maken på bröllopsnatten upptäckte att kvinnan inte var oskuld hade han rätt att skilja sig omedelbart (Blom, 2017). Vi anser att det är intressant att det enbart är krav på kvinnans oskuld och inte på mannens, då det är han som har rätt att ”reklamera” sin maka om hon ej är oskuld. Detta markerar kontrollen av den kvinnliga sexualiteten. Det går att koppla denna kontroll till vår studie då vi ämnar undersöka om det offentliga disciplinerar flickors och pojkars sexualitet på olika sätt än idag, genom den diskursiva konstruktionen av sexuellt avvikande beteenden.

Andra exempel på lagar som kontrollerade sexualiteten är exempelvis 1911 års lag om preventivmedel, som förbjöd spridningen av information om preventivmedel (RFSU, 2017). Vad gäller relationer mellan homosexuella ansågs de vara kriminella handlingar enligt lag fram till år 1944 (RFSU, 2017). Genom olika lagar har det offentliga kunnat kontrollera människor ända in i sängkammaren. Detta har förändrats och inga av ovan nämnda lagar finns idag kvar, därmed har mycket hänt i synen på sexualitet. Dock är sexualiteten än idag hierarkiskt uppdelad i mer eller mindre ”önskvärda” praktiker. I Rubins modell ”Charmed circle” illustreras stratifieringen mellan önskvärda och icke önskvärda sexuella praktiker. I

den inre delen av cirkeln återfinns de önskvärda praktikerna vilka innefattar bland annat: sex inom relation, sex mellan en man och en kvinna, sex mellan två parter tillhörande samma generation och sex hemma. I den yttre cirkeln återfinns de icke önskvärda praktikerna, vilka är motsatta de önskvärda (Rubin, 1984, s.274).

Hamreby (2004) undersöker föreställningar om kön och sociala problem under 1900-talet i den sociala barnavården. Hamreby kommer fram till att flickor och pojkar haft olika ”gränser”, samt att flickors gränsöverskridande beteende varit av moralisk art medan pojkars varit av lagbrytande art (Hamreby, 2004, s.175). Det framkommer att flickors sociala problem varit tätt sammankopplade med promiskuitet. Därmed blev flickors sexualitet ett föremål för åtgärder av det offentliga. Åtgärderna skulle se till att återföra flickan till en respektabel och heteronormativ sexualitet. Vad gäller pojkar blev de föremål för åtgärder på grund av kriminellt och utåtagerande beteende (Hamreby, 2004, s.177). Hamreby skriver att *”de normer och regler som rör sexualiteten har i stor utsträckning handlat om att reglera och disciplinera flickors och kvinnors sätt att leva sina sexuella liv”* (Hamreby, 2004, s.169). Flickors sexualitet ansågs vara ett socialt problem, medan pojkars sexualitet ansågs vara en konsekvens av en naturlig drift, något som pojkarna själva inte kunde kontrollera. Därmed riskerade inte pojkar någon sanktion av samhället (Hamreby, 2004, s.171). De fall där pojkars sexualitet tagits upp är när den avvikit från den heterosexuella normen. Hamreby skriver att homosexuella pojkar och män stämplades av samhället på liknande sätt som när flickor och kvinnor avvek från en respektabel sexualitet. Studien visar även att föreställningar om kön har påverkat diskursen i det sociala barnavårdsarbetet (Hamreby, 2004, s.178). Diskursen för hur flickor bör vara består till stor del av en begränsad, nästintill obefintlig sexualitet. Den tar också upp att flickor bör vara modrande omsorgsgivande reproduktionsapparater. Vad gäller diskursen för pojkar och hur de bör vara finns det mycket om att pojkar ska vara handlingskraftiga, utåtriktade, kunna försörja och försvara men också vara aggressiva (Hamreby, 2004, s.168). Hamrebys studie visar att könsdifferentierade mönster i den sociala barnavården inte har förändrats något avsevärt över tid (Hamreby, 2004, s.177).

I dagens samhälle har synen på sexualitet förändrats, framförallt hos ungdomar. Erlandsson, Jinghede Nordvall & Häggström-Nordin (2013) har i sin studie porträtterat hur synen på sexualitet förändrats i Sverige då det numera är normaliserat att ha en friends-with-benefits-relation i ung ålder. Det vill säga en sexuell relation med en annan individ som saknar de förpliktelser som vanligtvis ingår i en monogam parrelation. I en svensk kontext benämns denna typ av relation som en kk-relation. Forskarna kom fram till att ungdomar ofta ingår i kk-relationer för att få fysisk och psykisk närhet utan förväntningar eller krav. De centrala fördelarna var just att det inte förväntas monogami, att det är en kravlös relation och att det basala intimitetsbehovet kan uppfyllas även om ungdomen inte funnit någon som hen känner sig kompatibel med i en typisk parrelation. Ungdomarna uppgav att de mår bra av att få intimitet även om det inte är kopplat till kärlek i en monogam parrelation. Forskarna drar slutsatsen att en djupare förståelse för hur ungdomar tänker, känner och resonerar kring sexualitet samt relationer kan göra stor skillnad i arbetet för att förbättra unga människors sexuella och reproduktiva hälsa. En del informanter efterfrågade bättre sexualundervisning och mer stöd vad gäller deras sexualitet, då användning av alkohol, brist på information och

bristande användning av preventivmedel ofta ledde till riskfyllda sexuella beteenden inom kk-relationer (Erlandsson et al. 2013). Denna studie är relevant för vårt syfte att diskursivt undersöka konstruktionen av ett sexuellt avvikande beteende då den visar att ungdomar idag har en mer liberal syn på sexuella relationer. Utifrån studien upplever inte ungdomar i Sverige att det är sexuellt avvikande att vara sexuellt frisläppt eller promiskuös, som det tidigare kallats. Vi anser att studien är intressant då vi ämnar undersöka om det offentliga har anammat den ovan nämnda liberala synen i författandet av domslut gällande LVU 3 § 1 st, eller om den konservativa synen på sexualitet som monogam och kärleksrelaterad lyser igenom i domarna än idag.

2.3 Flickors sexualitet

Vad som anses vara en ”bra” sexualitet för kvinnor har tagits upp i ett antal studier. Lundström (2009) skriver om synen på kvinnlig sexualitet, respektabilitet och idéer om sexuell frigjordhet i sin artikel. En ”bra” sexualitet för unga kvinnor beskrivs som en sammankoppling av kärlek och sex inom en heterosexuell relation. Denna kärleksideologi ses som en kulturell sexualitetsnorm med en tydlig föreställning om en fulländad tvåsamhet. Överträdelser mot kärleksideologin, som kan uppfattas som ett sexuellt avvikande beteende, kan antingen ske genom avhållsamhet eller promiskuitet. Lundström sammanfattar den normativa sexualiteten som *”en lagom omfattande heterosexuell praktik inom ramen för seriell monogami baserad på kärlek”* (Lundström, 2009). I studien finns det dock en bild om en sexualiserad svenskhet som tyder på att unga svenska kvinnor innehar en sexuell frigjordhet jämfört med andra kvinnor. Många unga kvinnor kämpar för att få vara sexuellt frigjorda och få en jämställd position i samhället, men det är inte lätt när traditionella värden, normer och kärleksideologier hänger kvar (Lundström, 2009).

Även Bäckman (2009) skriver om sexuell frigjordhet och hur svenska flickor blir en symbol för sexuell tillgänglighet. Som svensk tjej i den utvalda Stockholmsförorten hon besökt går det inte att undfly det nät av tvetydiga associationer som omger svenskhet, blondhet och sexuell tillgänglighet. Flickors sexualitet genomsyras av dilemmat att en frigjord sexualitet kan leda till att du får en ”horstämpel” och tappar ditt värde som ung kvinna, samtidigt som det är ett tecken på att du är modern, oförhindrad och eventuellt jämställd. Resultatet av de skilda normsystemen blir att det återskapas heteronormativa sexuella villkor som i grunden är olika för flickor och pojkar. Flickors agerande leder till sexualiserade tolkningar i mycket högre grad än pojkars (Bäckman, 2009).

Lundström och Bäckman behandlar hur flickor själva ser på kategoriseringspraktiker kopplade till sexualitet. Hur flickorna kategoriserar sin sexualitet kan komma att påverka socialarbetares syn på om det rör sig om ett sexuellt avvikande beteende eller inte. Detta kan sedan färga den diskursiva konstruktionen av sexuellt avvikande beteende i utredningar som ligger till grund för domslut.

2.4 Sexuellt avvikande beteenden

I detta avsnitt tar vi upp studier som behandlar både hur man talar om samt ser på sexuellt avvikande beteende. Cooper, Powers & Chapiro (1998) har forskat kring ungdomars sexuellt

avvikande beteenden och kommit fram till att man måste fokusera på orsakerna till att individer har sex samt vilken funktion det sexuella beteendet fyller, för att kunna förstå och förändra problematiska sexuella beteendemönster (Cooper et al. 1998, s.1528). Det finns två distinktioner som är vanliga för ett brett spektrum av motivationsteorier, och de är särskilt relevanta för att förstå känslomässigt drivna, interpersonella beteenden såsom sexuella beteenden. Den första distinktionen fokuserar på huruvida beteendet är motiverat av en önskan att undvika ett negativt resultat eller behålla ett positivt resultat. Den andra distinktionen fokuserar på huruvida beteendet främst är självfokuserat, självstyrkt och självvalt eller om det främst är externt eller socialt fokuserat samt kontrollerat (Cooper et al. 1998, s.1529). Utifrån dessa kan man ta fram fyra olika motiv som påverkas av negativa och positiva förstärkningar. De är att man använder sex för att 1) Fly, undvika eller minimera negativa känslor eller hot mot självkänslan. 2) Förbättra positiva känslor och erfarenheter. 3) Fly, undvika eller minimera negativa sociala upplevelser. 4) Förbättra sociala kontakter. Ytterligare ett motiv som visade sig vara starkt var ett intimitetsmotiv som inte nödvändigtvis var kopplat till kärlek (Cooper et al. 1998, s.1531).

Genom ett flertal olika studier kom forskarna fram till att förbättrande motiv var konsekvent relaterade till större risktagande och fler negativa resultat. I motsats till det stod intimitetsmotivet som var relaterat till färre risktagande beteenden. Det motiv som hade starkast kopplingar till ett avvikande och risktagande sexuellt beteende var "coping motives". Med andra ord när man använder sex för att fly, undvika, minimera samt hantera känslor eller situationer. Till exempel för att behaga eller blidka sin partner (Cooper et al. 1998, s.1541.) Avslutningsvis poängterar forskarna att både motiven till och konsekvenserna av ett sexuellt avvikande beteende primärt är psykologiska, något som ofta inte betonas tillräckligt (Cooper et al. 1998, s.1554).

Cooper et al. belyser motiven till att ungdomar innehar ett sexuellt avvikande beteende. Detta är av relevans för vår studie då vi finner det intressant att se om motiven till det avvikande beteendet tas hänsyn till i den diskursiva konstruktionen av domslut gällande LVU 3 § 1 st.

I de flesta LVU-domar ingår fler rekvisit än enbart det sexuellt avvikande beteendet, som till exempel missbruksrekvisitet där alkoholmissbruk ingår. Hur dessa hör ihop eller påverkar varandra ligger inte i fokus för vår studie, då vi gjort en avgränsning till "annat socialt nedbrytande beteende" ur 3 § 1 st. LVU. Det kan dock vara intressant att se vad andra forskare sett för samband då det är rimligt att anta att det kommer finnas en tydlig koppling till missbruksrekvisitet i domarna vi ämnar undersöka. Coleman & Cater (2005) har forskat kring förhållandet mellan alkohol och ett riskfyllt sexuellt beteende i tonåren. De har kommit fram till att förtäring av alkohol ökar riskerna för ett avvikande samt riskfyllt sexuellt beteende genom ett kontinuum av inflytande. Nivån av intoxikationen avgjorde vilka orsaksfaktorer som spelade in (Coleman & Cater, 2005, s.649). En tidig sexualdebut har även visat sig vara en riskfaktor för skadliga sexuella och reproduktiva hälsoeffekter (Kågesten & Blum, 2015, s.679). En tidig sexualdebut har enligt Kågesten & Blum (2015) blivit allt mer normativ i Sverige, och deras forskning visar att det finns unika kännetecken för de som initierar en tidig sexualdebut. Omständigheter kring en tidig sexualdebut präglas enligt

studien av en maktobalans mellan flickor och pojkar. Flickor rapporterar mer negativa erfarenheter och brist på samtycke. Den tidiga sexualdebuten var sällan kopplad till kärlek och var den det så hade ungdomen en relation med en äldre individ (Kågesten & Blum, 2015, s.689).

Andersson (1996) skriver om avvikande beteende hos flickor och kartlägger den forskning som gjorts inom området för behandling av dessa ”struliga” flickor. Andersson skriver att det ligger en ambivalens i bedömningen av flickors avvikande beteende. Det avvikande beteendet kan vara mindre omfattande hos flickor, jämfört med pojkar men anses ändå vara ”sjukare” (Andersson, 1996, s.187). Exempelvis tar Andersson upp att många flickor blev placerade på Skå (ett hem för vård och boende av ungdomar) under 1950-talet till följd av lösaktighet, men inte en enda pojke (Andersson, 1996, s.195). Detta exempel belyser att det har funnits en könad skillnad i föreställningen om vem som gör sig ”skyldig” till ett sexuellt avvikande beteende och därmed riskerar sanktioner.

2.5 LVU

I regeringsformen påtalas vikten av allas likhet inför lagen i 1 kap. 9 §. Vilket påkallar behovet av en könsneutral och enhetlig tolkning av lagtexter. I sin artikel beskriver och analyserar Schlytter (2000) den könsdifferentiering som sker i rättspraxis. Schlytter analyserar LVU-domar och fokuserar på 3 § som bland annat berör ”annat socialt nedbrytande beteende”. Vad gäller det sexuellt avvikande beteendet som beskrivs i domarna finner Schlytter att det finns en tydlig könsdifferentiering mellan hur rätten beskriver flickors och pojkars sexualitet. Beskrivningar av pojkars sexualitet lyser med sin frånvaro i domarna, medan flickors sexualitet kommenteras flitigt. Flickor som exempelvis inte har en fast relation anses leva ut sin sexualitet och uppfattas därmed som sexuellt utmanande. På så vis har de ett sexuellt avvikande beteende. Flickors sexualitet i förhållande till missbruk och missbruksmiljöer är också något som tas upp. Det beskrivs i domarna att flickor ska se till att de inte blir utnyttjade. Schlytter menar att denna beskrivning förmedlar en bild av att det är flickorna själva som är ansvariga för att sätta gränser för pojkars och mäns sexualitet, vilket medför att pojkars roll och ansvar i det sexuella utnyttjandet av flickor osynliggörs i missbruksmiljöer (Schlytter, 2000, s.113). Till skillnad från Schlytter har vi valt att enbart fokusera på en del av rekvisitet i 3 § 1 st. samt genomfört en diskursanalys på de utvalda domarna.

En LVU-dom resulterar ofta i att barn blir placerade i familjehem. En tvångsplacering av ett barn är ett stort ingripande i ett barns liv som kan ha stora konsekvenser. Brännström, Vinnerljung, Forsman & Almquist (2017) har studerat hur vuxna påverkas av att ha varit familjehemsplacerade under sin barndom. Studien visade att de påverkades på olika sätt senare i sitt vuxenliv. Exempelvis hade de lägre utbildningsnivå och var arbetslösa och därmed i behov av ekonomiskt bistånd i högre utsträckning, jämfört med de i samma åldersgrupp som ej varit familjehemsplacerade. En annan konsekvens studien kunde påvisa är att de som varit familjehemsplacerade under sin barndom också led i högre grad av psykisk ohälsa än de som ej varit familjehemsplacerade. Det fanns inte några skillnader mellan könen i hur de påverkats av placeringen (Brännström et al, 2017, s.209). Det går utifrån studien att

dra slutsatsen att tvångsplaceringar har stora och långvariga konsekvenser för de barn som blir familjehemsplacerade. Det är relevant för läsaren att ha kunskap om vilka konsekvenser en LVU-dom för med sig då vi undersöker LVU-domar, som oftast leder till tvångsplaceringar. Den diskursiva konstruktionen av ett sexuellt avvikande beteende kan leda till en familjehemsplacering som i sin tur kan leda till långvariga negativa konsekvenser för barnet.

2.6 Genus

Genus är ett begrepp som används i syfte att bena ut de föreställningar, idéer och handlingar som tillsammans konstruerar människors sociala kön. Genusbegreppet bidrar till förståelsen av att kön är något som görs i sociala samspel, inte enbart något som individer föds med. (Mattsson, 2015, s.60–61).

I sin avhandling skriver Mattsson (2005) om hur socialarbetare, närmare bestämt behandlare inom missbrukarvården konstruerar kön samt hur konstruktionen sammankopplas med sexualitet, klass och etnicitet. Mattsson kommer fram till att kön konstrueras på olika sätt. Vad gäller konstruktionen av män, skriver Mattsson att män som behandlas på institution konstrueras på ett sätt som är tätt sammankopplat med sexualitet. De flesta av männen beskrivs som översexuella då de uttrycker sina begär på ett ”rått och grovt” sätt. Men en del män beskrivs å andra sidan som sexuellt ovana i relationen till kvinnor (Mattsson, 2005, s.163). Här visar Mattsson hur manliga heterosexuella begär är en central del i konstruktionen av mannen. Mattsson skriver också om att hon under sina observationer kunde se att personalen uppmärksammade männens begär till kvinnorna, vilket leder till att kvinnorna blir sexuella objekt. Mattsson drar slutsats om att män därmed uppfattas som sexuella subjekt, medan kvinnor blir sexuella objekt (Mattsson, 2005, s.163).

Konstruerandet av kvinnorna på institutionen fokuserar bland annat på att lära kvinnorna att framhäva sin femininitet. En av institutionerna som Mattsson utförde sin studie på tog enbart in ”manhaftiga” kvinnor för behandling. Valet grundade sig i att dessa kvinnor ”lockar till sig” mindre förälskelser och sexuell attraktion från männen (Mattsson, 2005, s.183). Här menar Mattsson att det blir tydligt att kvinnorna görs till sexuella objekt för männen (Mattsson, 2005, s.183). Samtidigt som personalen föredrar och kräver manhaftighet arbetar de med att lära dessa kvinnor att bli mer feminina genom att utbilda dem om kroppsvård, träning, kost och skönhet (Mattsson, 2005, s.204). På så sätt upprätthåller de normer om kvinnlighet och konstruerar därmed kön.

Utifrån denna studie kan vi se att kön konstrueras på olika sätt samt att konstruktionen är tätt sammankopplad med sexualitet. Manlig sexualitet beskrivs som objektifierande, präglad av råa och grova begär, medan den kvinnliga sexualiteten helst inte ska komma till uttryck. Vi finner det intressant att undersöka om den diskursiva konstruktionen av manlig och kvinnlig sexualitet i LVU-domar följer dessa fotspår.

Genus och görandet av kön är något som inte är fritt från maktaspekter. Hirdman (1988) skriver att “genussystem” är ett nätverk av processer, fenomen, förväntningar och

föreställningar om könen. Hirdman beskriver att det är ett hierarkiskt uppbyggt system. Mannen är normen - han är placerad högre upp i hierarkin, han står för det allmängiltiga (Hirdman, 1988, s.51) och har på så sätt mer makt. Detta är betydelsefullt för vår studie då vi ämnar undersöka om de diskursiva konstruktionerna i LVU-domar upprätthåller maktojämlikheter mellan könen.

2.7 Sammanfattning av forskningsfältet

När vi började studera ämnesfältet sexualitet märkte vi att det fanns mycket forskning och information om kvinnlig sexualitet men ej om manlig sexualitet. Den kvinnliga sexualiteten har bevisligen varit ett historiskt omtalat ämne. När vi sedan sökte på sexuellt avvikande beteende kom det upp mycket forskning kring kvinnors promiskuösa sexualitet som ett sexuellt avvikande beteende, men det fanns inte någon forskning kring eller information om manligt sexuellt avvikande beteende som inte var kopplat till homosexualitet eller sexualbrott, så som pedofili eller sexuella övergrepp. Promiskuitet sågs därmed inte som ett sexuellt avvikande beteende hos män. Vi har valt att conceptualisera samt kartlägga vårt forskningsfält genom att redovisa tidigare forskning som berör sexualitet genom historien, flickors sexualitet, sexuellt avvikande beteende, LVU och genus, då dessa teman är väsentliga för vår studie samt ger en ändamålsenlig översikt.

Utifrån den ovan redovisade forskningen kan vi se att det finns en kunskapslucka angående hur man idag ser på flickors respektive pojkars sexuellt avvikande beteende i relation till LVU, och om man fortfarande särskiljer dem utifrån könade föreställningar vilket man gjort genom historien. Genom att analysera och problematisera hur man porträtterar och därmed konstruerar sexuellt avvikande beteende i LVU-domar kan vi bidra till att fylla denna kunskapslucka. Sammanfattningsvis ser vi att vår studie kan bidra med ny kunskap om det diskursiva görandet av sexuellt avvikande beteende hos ungdomar, samt ge en inblick i om de diskursiva konstruktionerna av fenomenet skiljer sig åt mellan flickor och pojkar i förvaltningsrättens domar gällande LVU 3 § 1 st.

3. Teoretisk och begreppslig referensram

Under detta kapitel kommer de olika teoretiska perspektiv, begrepp och antaganden vi utgått från under tolkningen av resultatet att förklaras. De teorier vi tar upp kommer därmed präglade den diskursiva analysen av empirin. De utvalda teorierna som presenteras är socialkonstruktivism, kritisk diskursanalys som teori, rättssociologi samt ett genusperspektiv.

3.1 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivismen är den övergripande teoretiska ansats som präglat vår studie. Den innefattar flera teorier som berör kultur och samhälle. Socialkonstruktivismen förklarar att det vi uppfattar som verkligt är något vi skapar i sociala samspel och processer. Med andra ord att kunskap är något vi konstruerar och upprätthåller genom social interaktion. Det socialkonstruktivistiska angreppssättet är kritiskt till att det skulle finnas absolut och självklar kunskap. Verkligheten och den världsbild vi har är enbart ett resultat av vårt sätt att sortera den. Denna teoretiska ansats betonar vikten av att vår uppfattning av verkligheten är kontextuell och påverkas av rådande sociala mönster (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.11–12). Eftersom sociala konstruktioner är något vi skapar i olika processer, kan vi också dekonstruera dessa på samma sätt (Sohlberg & Sohlberg, 2013, s.268). Genom att uppmärksamma olika sociala konstruktioner såsom synen på sexuellt avvikande beteende hos flickor och pojkar, kan vi på så sätt också dekonstruera denna syn. Vi finner denna ansats viktig för vår studie då den även berör frågor om makt. Sohlberg skriver att den som har rätten att konstruera även besitter en makt (Sohlberg & Sohlberg, 2013, s.270). Genom denna ansats blir det möjligt att analysera konstruktionen av sexuellt avvikande beteende kopplat till maktojämlikheter. Det har framgått av tidigare forskning att sexualitet och i synnerhet den kvinnliga sexualiteten varit ett föremål för olika åtgärder i syfte att kontrollera och disciplinera kvinnor, samt återföra dem till vad samhället ansett varit en respektabel sexualitet. Vad som är en respektabel sexualitet är enligt denna ansats något vi konstruerar kontinuerligt, därmed varierar den över tid och i olika kontexter.

3.2 Kritisk diskursanalys som teori

Den kritiska diskursanalysen myntades av Fairclough. Han anser själv att kritisk diskursanalys är lika mycket teori som metod. Han beskriver det som ett teoretiskt perspektiv som analyserar språkbruk och dess dialektiska relation till sociala strukturer och processer (Chouliaraki & Fairclough, 1999, s.16). Därför valde vi att skriva om diskursanalysens teoretiska premisser under detta kapitel. Vi kommer presentera den teoretiska grunden för en diskursanalys samt den tredimensionella modell som Faircloughs kritiska diskursanalys grundar sig på. Fairclough (2010) menar att diskurser bygger på relationer till den sociala omvärlden. Han menar att språket och den sociala omvärlden samspekar, de är därmed beroende av varandra precis som i den socialkonstruktivistiska ansatsen. Inom en kritisk diskursanalys ses diskurser med andra ord som konstituerade samt konstituerande (Fairclough, 2010, s.3–5). Fairclough betonar att hans kritiska diskursanalys inte kan ses som politiskt neutral då den syftar till att bidra till social förändring genom att lyfta fram ojämlikheter samt maktstrukturer i samhället. Han vill klarlägga diskursernas roll i upprätthållandet av ojämlika maktförhållanden (Fairclough, 2010, s.1–2), och han benämner

diskursen som kritisk då han vill synliggöra samt kritisera relationen mellan texter, sociala processer och maktstrukturer (Fairclough, 2010, s.97). Det är även detta vi ämnar göra med vår studie då vi vill synliggöra om det sker en könsdifferentiering i LVU-domar som upprätthåller maktojämligheter mellan flickor och pojkar i samhället.

Ordet diskurs kan definieras på två olika sätt, antingen som språkbruk eller som social praktik. Ordet förstås ofta som ett bestämt sätt att tala om eller förstå världen utifrån. Diskursbegreppet innefattar en idé om att språket är strukturerat i mönster. Vid en analys av diskurser ska två faktorer ligga i fokus. Den första är *den kommunikativa händelsen*, det vill säga språkbruket eller det diskursiva mönstret inom en specifik domän, i vårt fall LVU-domar. Den andra är *diskursordningen*, det vill säga det sammanlagda resultatet av det språk som används inom domänen. Den binder samman diskurser och relaterar dem till varandra. Även diskursordningen är en form av språkbruk (Fairclough, 2010. s.57–59 & 130).

Fairclough menar att varje kommunikativ händelse har tre dimensioner som blir aktuella vid en analys av empiriskt material. Dessa utgör tillsammans den tredimensionella modellen som fungerar som ram vid en kritisk diskursanalys. De tre dimensionerna vilka bör analyseras är:

1. Text - det vill säga skrift, bild eller tal.
2. Diskursiv praktik - det vill säga de som konstruerar texten och de som konsumerar texten.
3. Social praktik - det vill säga hur individer handlar på ett visst sätt i ett specifikt socialt sammanhang.

Syftet med modellen är att lyfta fram en beskrivning av texten, förhållandet mellan texten och diskursiva praktiker samt förhållandet mellan de diskursiva praktikerna och de sociala praktikerna. Detta synliggör hur skapandet av texten gått till samt vilken påverkan texten har (Fairclough, 2010, s.94–95 & 131–133).

3.3 Rättssociologi

Rättssociologin ingår i det samhällsvetenskapliga fältet och avser studera förhållandet mellan rätt och samhälle. Rättssociologin kartlägger hur utomrättsliga faktorer såsom samhällsnormer påverkar både lagstiftning och rättsligt beslutsfattande (Nationalencyklopedin, 2019).

Torpman (2002) skriver om hur rättssociologi och normer hör ihop. Rättssociologin fokuserar på hur samhället påverkar rätten samt hur gällande rätt påverkar samhällets normer och värderingar. Enligt en rättssociologisk uppfattning är rättsordningen ett system av normer som i sin natur är relativt konservativt, men det finns säkerhetsventiler som tillåter rättssystemet att antingen återanpassa normen till samhället eller samhället till normen. Torpman betonar att dagens lagstiftning, prejudikatbildning, doktrin och förändrade sedvänjor visar att den moderna positiva rätten ofta anpassas till samhällets förändringar (Torpman, 2002, s.58). Vi kan utifrån Torpmans text dra slutsatsen att samhällets normer och värderingar påverkar de rådande rättsnormerna såsom de framställs i lagar, förarbeten och domstolsavgöranden, och därmed även hur man porträtterar samt konstruerar sexuellt avvikande beteende i LVU-domar. Därmed ger rättssociologin en viktig inblick i det rättsliga görandet av sexuellt

avvikande beteende. Perspektivet hjälper oss att förstå hur normer kring genus och sexualitet inverkar på den diskursiva konstruktionen av sexuellt avvikande beteende.

3.4 Genusperspektiv

Genusforskningen är en vetenskap som erkänner och belyser maktaspekten som återfinns mellan de binära könen. Den lägger fokus på hur maktasymmetrier mellan män och kvinnor präglar kulturer, samhällen, normer och strukturer. Perspektivet förklarar och uppmärksammar ojämlikhet mellan könen inom olika områden (Mattsson, 2015, s.50–53). Likt den socialkonstruktivistiska ansatsen antyder genusforskningen att vi genom social interaktion skapar våra uppfattningar. Connell (2008) skriver att genus hela tiden konstrueras genom social interaktion och är därmed inget statiskt, samt att genus uppfyller en organiserande funktion i samhället (Connell, 2008, s.55 & s.95). Connell beskriver att det som är manligt och kvinnligt har mening i relation till varandra, de är diktomt uppdelade och därmed strukturellt socialt avgränsade (Connell, 2008, s.55). Erkännanden av manligt och kvinnligt är en central aspekt i förståelsen för den kulturella tolkningen av genus (Connell, 2008, s.78). Detta eftersom vad som är manligt och kvinnligt konstrueras i olika kontexter. Tolkningen av genus blir olika inom exempelvis olika kulturer och under olika tidsepoker.

Butler (1990) framför i sin bok *Gender Trouble* att kön och sexualitet konstrueras av språk, kultur och samhälleliga normer. Butler menar att verkligheten skapas genom sättet vi talar om, uppfattar samt konstruerar olika fenomen. Diskurser fungerar därigenom som normerande sociala praktiker (Butler, 1990, s.1–33). Butler skriver även att det finns patriarkala mönster och en strukturell ojämlikhet i samhället, då män är överordnade kvinnor i samhällshierarkin (Butler, 1990, s.7). Även Connell kopplar samman genus och makt genom att beskriva en genusordning där kvinnor är underordnade män (Connell, 2008, s.97)

Genusperspektivet är relevant för vår studie då det hjälper oss se på könsdifferentiering med kritiska ögon. Det förklarar att särbehandling av kvinnor grundar sig i maktojämlikheter mellan könen. På så sätt blir perspektivet intressant i analysen av diskursiva konstruktioner av ett sexuellt avvikande beteende, då vi specifikt ämnar undersöka om det föreligger skillnader mellan flickor och pojkar i LVU-domar.

3.5 Sammanfattning

Avslutningsvis anser vi att de olika teorierna och perspektiven kompletterar varandra och ger oss en djupare förståelse för vår forskningsfråga. Den kritiska diskursanalysen som teori, socialkonstruktivismen, genusperspektivet samt det rättssociologiska perspektivet ger alla kunskap om sociala konstruktioner. Genusperspektivet fördjupar förståelsen genom att koppla de diskursiva konstruktionerna till kön, makt och normer. Genom ett rättssociologiskt perspektiv kan vi även förstå hur normer inverkar på rättsligt beslutsfattande såsom LVU-domar. Vi anser att en diskursteoretisk- och socialkonstruktivistisk ansats är en naturlig grund för denna studie då vi ämnar undersöka diskursiva konstruktioner av ett socialt problem. Genusperspektivet bidrar med en fördjupad kunskap i vår andra frågeställning som behandlar könsdifferentiering mellan flickor och pojkar. Rättssociologin bidrar med en fördjupad

förståelse om hur samhället påverkar rätten samt hur rätten påverkar samhället. Vi ser inga påtagliga hinder med att kombinera de olika teorierna eller perspektiven.

4. Metod

I detta kapitel har vi beskrivit hur vi gått tillväga för att samla in samt analysera det empiriska material som undersökningen baseras på. Studiens validitet, reliabilitet, transparens och begränsningar diskuteras och dess forskningsansats, material & urval, analysmetod, analysbegrepp samt forskningsetiska överväganden presenteras.

4.1 Forskningsansats

Denna uppsats utgår från en kvalitativ forskningsansats där fokus ligger på att karaktärisera och studera framträdande drag hos ett fenomen (Repstad, 2007, s.13). I denna uppsats har den kvalitativa ansatsen därmed hjälpt oss att finna och studera framträdande drag i konstruktionen av fenomenet sexuellt avvikande beteende. Den kvalitativa forskningsansatsen gjorde det möjligt för oss att även komma fram till det tysta och underförstådda genom att studera fenomenet på djupet (Repstad, 2007, s.17), på så sätt kunde vi åskådliggöra vad som implicit framställs som sexuellt avvikande beteende i domsluten. Vad beslutsfattare såsom socialarbetare och domare uppfattar som verkligt är baserat på tolkningar av verkligheten med dess normer gällande en önskvärd och respektabel sexualitet. Dessa tolkningar får sedan betydelse för konstruktionen av den sociala verkligheten (Sohlberg & Sohlberg, 2013, s.59). Denna syn grundar sig i den ontologiska idealismen som innebär att våra idéer och tolkningar är vad som konstruerar vår verklighet. På så sätt får våra tolkningar även verkliga konsekvenser (Sohlberg & Sohlberg, 2013, s.57). Genom att definiera och konstruera beteenden som sexuellt avvikande kommer det leda till en verklig konsekvens, en eventuell LVU-dom. Den ontologiska idealismen är lik socialkonstruktivismen i det avseendet att båda lägger fokus på faktumet att vad vi definierar som verkligt skapar vår verklighet.

4.2 Material & Urval

Vi har valt att analysera LVU-domar som innehåller rekvisitet sexuellt avvikande beteende. Vi har använt oss utav rättsdatabasen Karnov för att hitta domar till vår uppsats. Vi sökte på "LVU sexuellt", sedan valde vi socialrätt och praxis för att filtrera sökresultaten. Därefter letade vi efter förvaltningsrättens domar år för år, från 2010 till 2018. Vi har valt att ha ett tidsspänn på 9 år för att hitta tillräckligt många innehållsrika domar och därmed kunna uppnå en empirisk mättnad. Efter att vi sökt på "LVU sexuellt" och valt filter fick vi upp alla domar. Vi valde att inte söka på "LVU sex" då det medförde att vi även fick upp siffran sex, därmed blev sökresultatet mycket större då det inkluderade irrelevanta domar. Vi letade efter förvaltningsrättsdomar från Stockholm och Göteborg. Valet gjordes utifrån det faktum att dessa förvaltningsrätter innefattar både stora och små kommuner, vilket möjliggör en variation i det empiriska materialet. För att se om det rörde sig om 3 § LVU valde vi "+ visa mer". När både LVU 3 § och ordet sexuellt fanns med i texten under "+ visa mer" laddade vi ned domen för att se den i sin helhet. I domen sökte vi på orden "sex" och "avvikande" för att få upp träffar som sexuellt riskfyllt, sex, avvikande beteende, med mera. När vi gjort detta fick vi en bild av om domen innehöll tillräckligt med information om den unges sexuellt avvikande beteende för att domen skulle kunna användas i uppsatsen. Därefter skrev vi ner målnummer och webbadress samt sorterade domarna under två rubriker: "bra domar" och "mindre bra domar" för att skilja på de som varit mer/mindre innehållsrika, utifrån vår

forskningsfråga. De innehållsrika innehöll en beskrivning av det sexuellt avvikande beteendet. Tillslut hade vi valt ut 47 domar, 28 innehållsrika och 19 mindre innehållsrika. Vi beslutade oss för att enbart använda oss utav de mer innehållsrika domarna i analysen. Av de innehållsrika är 12 från Förvaltningsrätten i Stockholm och 16 från Förvaltningsrätten i Göteborg. Totalt gäller 18 av domarna flickor och 10 av domarna pojkar. Åldersspannet ligger mellan 12 och 17 år.

Vi kodade det empiriska materialet genom att dela upp domarna utifrån kön. Sedan markerade vi all text rörande ungdomens sexuellt avvikande beteende med olika färger. Värderande ordval stryktes över helt. Under denna process framkom tydliga teman angående konstruktionen av sexuellt avvikande beteende. Vi utgick från dessa teman samt relevanta analysbegrepp när vi slutligen genomförde vår diskursanalys på det empiriska materialet. Temana var: sexualförbrytare, sexualbrottsoffer, vagabondering, avvikelser från hemmet, prostitution, kontakt med äldre män och bristande mognad. Därefter genomförde vi vår diskursanalys utifrån utvalda delar av Faircloughs tredimensionella modell.

4.3 Analysmetod - att synliggöra diskurser

Vi har valt att använda oss utav Faircloughs kritiska diskursanalys som metodologisk ansats och tillvägagångssätt för att undersöka hur man språkligt porträtterar och konstruerar sexuellt avvikande beteende i LVU-domar gällande 3 § 1 st. Att göra en kritisk diskursanalys innebär att man gör en kritisk studie av språket för att beskriva ett fenomen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.68). Synliggörandet av språkliga diskursiva mönster är det centrala i vår studie. Vi har identifierat och synliggjort de språkliga diskurserna i LVU-domar för att kunna lyfta fram mönster i det empiriska materialet.

I vår kritiska diskursanalys förhåller vi oss till Faircloughs tredimensionella modell som beskrivits under teorikapitlet. Modellen innefattar analys av: den diskursiva praktiken, texten och slutligen den sociala praktiken (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.85).

1. *Den diskursiva praktiken*

I ett första steg ska en analys av den diskursiva praktiken genomföras. Denna syftar till att undersöka hur texten är producerad och hur den konsumeras (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.85). Vi lade ingen större vikt vid denna del av analysen då förvaltningsrättsdomar inte används som prejudikat. Det är enbart domar från Högsta Förvaltningsdomstolen som används prejudicerande och därmed används som vägledande i senare inträffade mål. LVU-domar från förvaltningsrätten är enbart producerade i syfte att skriftligen argumentera för domslut. I vår analys kommer vi därmed utesluta detta steg då alla domar är producerade på samma sätt. Texterna är inte heller producerade för vardaglig konsumtion av allmänheten, utan de finns offentliga för allmänheten ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

2. *Texten*

Texterna ska analyseras djupare och mer detaljerat i ett andra steg, i syfte att

synliggöra olika diskurser i materialet. Detta gjordes genom att analysera:

- Hur är texten som helhet organiserad?
- Vilka ord används? Det vill säga fokus på lexikalitet
- Hur bidrar grammatiken till den bild som framträder?
- Transitivitet - hur framställs individer, som subjekt eller objekt?
- Modalitet - med vilken säkerhet uttrycks något?
- Vilka diskurser kommer till uttryck?
- Hur förhåller sig dessa diskurser till varandra?
- Hur konstitueras dessa diskurser?
- Diskursordning - är vissa diskurser mer dominerande än andra?
- Intertextualitet - förhållandet mellan texten/diskurserna och andra texter/diskurser.

Intertextualiteten presenteras under rubrik 6.2 *Diskussion av relationen mellan resultat/analys och tidigare forskning*, resterande analysbegrepp diskuteras under kapitel 5. *Resultat & Analys*.

3. *Den sociala praktiken*

I det tredje och sista steget av analysen undersöks om den diskursiva praktiken reproducerar eller omstrukturerar den existerande diskursordningen, samt vilka konsekvenser det får för den bredare sociala praktiken. Relationen mellan texterna och den sociala praktiken medieras vanligtvis av den diskursiva praktiken. Därför är det enbart genom diskursiv praktik, där individer använder språk för att producera och konsumera texter, som texter både formar och formas av social praktik (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.75). Detta steg ingår inte i vår analys. Vi jämför dock hur ungdomars sexuellt avvikande beteende framställs i domar med hur flickors och pojkars sexuellt avvikande beteende framställs i tidigare forskning, under rubrik 5. *Resultat & Analys*. Detta gjordes i syfte att belysa om de diskursiva mönstren vi fann kring sexuellt avvikande beteende i domarna återspeglade samhällets syn på vad som är ett sexuellt avvikande beteende, eller om de omstrukturerar den existerande diskursordningen och möjligtvis bidrar till social förändring. Vi ville se om den diskursiva praktiken i domarna förstärkte eller dolde vissa ojämlika maktförhållanden i samhället eller om den behandlar maktpositionerna genom att framställa verkligheten samt de sociala relationerna på ett nytt sätt, jämfört med hur det framställdes i vår tidigare forskning (jmf. Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.90).

Utöver dessa tre steg från Faircloughs tredimensionella modell har vi också valt att undersöka tystnader i vårt material. Tystnader i materialet är ett uttryck för diskursernas gränser. Dessa är viktiga att undersöka för att se vad som låts vara osagt, vad som antas och vad som tas för givet (Foucault, 1976, s.27).

4.3.1 Analysbegrepp

Den kritiska diskursanalysen bygger på olika analysbegrepp, vilka kommer att presenteras i detta avsnitt. *Diskursordningar* beskriver hur olika diskurser är ordnade. Denna ordning är hierarkiskt uppbyggd där vissa diskurser är mer dominerande än andra (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.64). Användningen av olika diskurser innanför och utanför varierande diskursordningar är ett uttryck för *interdiskursivitet*. *Intertextualitet* är en form av interdiskursivitet och syftar till att beskriva förhållandet mellan texter och diskurser som har sin grund i andra texter och redan existerande diskurser. Detta förhållande leder till att diskurser upprätthålls, men tillåter också produktion av nya när de redan existerande diskurserna används på nya sätt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.77–78). Därmed är diskurser både konstituerande och konstituerade, detta innebär att diskurser skapas av den sociala världen samt påverkas av den (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.67). Med andra ord går det att beskriva diskurser som dubbelriktade i och med att de påverkar och påverkas av samhället (Sahlin, 1999, s.91).

Vid analys av *transitivitet* granskas hur saker, händelser och processer förbinds, eller inte förbinds med subjekt och objekt. Genom granskningen går det att lyfta fram vem som gör vad, och på så sätt utläsa vem som är agenten. Med andra ord vem som är aktiv i materialet och vem som uttrycks som passiv. På så sätt kan vi kartlägga olika konsekvenser som de språkliga framställningsformerna kan ha i meningsskapandet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.87). *Modaliteten* lägger vikt vid att synliggöra med vilken säkerhet eller instämmande (affinitet) något uttrycks. Vilken modalitet som används påverkar diskursers konstruktion av sociala relationer genom att få ett påstående eller begrepp att framstå som självklart, uppenbart eller sant. Hög modalitet innebär hög säkerhet i det som uttrycks och låg modalitet innebär låg säkerhet eller spekulationer i det som uttrycks (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.87–88). Då vårt empiriska material består av domar är det rimligt att anta att det kommer vara en genomgående hög modalitet i det som skrivs.

4.4 Begränsningar, reliabilitet, validitet & transparens

Winther Jørgensen & Phillips (2000) tar upp några kritiska anmärkningar på och begränsningar med kritisk diskursanalys. Det kan bland annat bli svårt att dra en gräns mellan diskursanalysen av språkbruket och analysen av den sociala praktiken. Vidare framkommer ett praktiskt problem när man ska hantera dialektiken mellan det diskursiva och det icke-diskursiva, då det inte går att bevisa hur något står i ett dialektiskt förhållande till något annat eller hur samspelet ser ut, genom att enbart analysera enskilda texter. För att visa hur diskursiva praktiker också bidrar till att konstruera och förändra den sociala världen menar Winther Jørgensen & Phillips att man måste analysera reproduktionen och transformationen av diskurser i en rad texter (2000, s.93–94). De menar med andra ord att det krävs ett stort urval för att resultatet av den kritiska diskursanalysen ska kunna ge en god generaliserbarhet eller extern validitet. Vi valde att begränsa oss till 28 domslut då det gav oss en empirisk mättnad.

Möjligheten att utifrån vårt urval dra slutsatser om hur sexuellt avvikande beteende porträtteras och konstrueras i LVU-domar finns, men generaliserbarheten riskerar att räknas som låg. Detta beror till stor del på att den kritiska diskursanalysen bygger på konstruktivism som ofta hävdar att det inte kan finnas en oberoende verklighet. Kunskapen är socialt konstruerad utifrån det språk som används och kan därav aldrig avspegla en entydig verklighet (Börjesson & Palmblad, 2007, s.9). Kvalitativa studier har i regel inte samma krav på generaliserbarhet som kvantitativa studier. Då empiri i diskursanalyser ofta är syftesbestämd och gjord på icke-slumpmässiga urval kännetecknas metoden av begränsade möjligheter att generalisera resultatet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.94).

Reliabilitet och validitet är begrepp som ofta diskuteras i uppsatser. Reliabiliteten avgör tillförlitligheten eller stabiliteten vid en undersökning, samt anger om resultatet skulle bli detsamma om studien genomfördes av en annan forskare (Jergeby, 2008, s.219). Svaret här är att reliabiliteten skulle anses vara låg då olika forskare kan tolka verkligheten samt dess diskurser på olika vis. Andra teman, fokusområden eller tillvägagångssätt skulle kunna leda till andra resultat. Vi anser att vår studie har en tillförlitlighet inom de avgränsningar vi gjort, men vi är medvetna om att resultatet kunde ha blivit annorlunda om vi inkluderat fler domar från orter i hela landet. För att öka tillförlitligheten valde vi att analysera domar från förvaltningsrätterna i Stockholm och Göteborg. Bägge två innefattar både stora och små kommuner, vilket ökar vår generaliserbarhet. Det är tänkbart att små kommuner och samhällen har en snävare syn på vad som är ett sexuellt avvikande beteende. Det är möjligt att gamla värderingar och en konservativ syn på sexualitet är mer ihärdiga i små samhällen och därmed kan påverka socialarbetares tolkning av den unges sexuella praktik. Man har kunnat se att socialarbetares personliga attityder har en inverkan på den argumentation de för i utredningar (Sundell, 2007, s.138). På så sätt kommer socialarbetares värderingar färga utredningar som sedan kommer ligga till grund för LVU-domar. Genom att vi valt Göteborgs och Stockholms förvaltningsrätter har vi inkluderat både små och stora kommuner i det empiriska materialet, och därmed fångat upp socialarbetares konstruktioner av sexuellt avvikande beteende från både små och stora städer. Andra faktorer som också kan tänkas påverka socialarbetares tolkning är deras bakgrund, värderingar och ålder.

Validitet står för i vilken utsträckning studien undersöker det den avser att undersöka (Jergeby, 2008, s.223). Vår studies validitet bör således stärkas av att den kritiska diskursanalysen är avsedd för analys av växelspelet mellan samhället och diskurser, vilket vi strävar efter att undersöka. En alltför stark teoristyrning i en diskursanalys kan dock leda till att det empiriska materialet pekar åt ett och samma håll, det vill säga i linje med teorin, vilket skulle minska studiens validitet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.141). För att undvika detta har vi försökt bibehålla en öppenhet mot materialet, funderat över alternativa perspektiv och tolkningar samt inkluderat flera olika teorier i vår tolkning av resultatet.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att vår studie har en hög validitet och undersöker det den avser att undersöka.

God forskningskultur kännetecknas av transparens och öppenhet, vilket innebär att författarna ska vara tydliga med hur de förhåller sig till tidigare forskning, metod, teori och resultat samt

att tolkningen av dessa presenteras på ett tydligt sätt för läsaren (Sohlberg & Sohlberg, 2013, s.20). I denna uppsats har vi försökt att upprätthålla transparens genom att vara tydliga med exempelvis källhänvisningar och alltid skiljt på våra egna tolkningar och andras forskning genom att skriva ut ”vi” anser, tycker, tror m.m. Vi har också arbetat med att skriva tydliga redogörelser för hur vi har gått tillväga för att hitta det empiriska materialet. Vi har även redogjort för hur vi använt vår metod genom att skriva hur analysprocessen gått till samt vilka aspekter vi tittat på. Detta gjordes genom att bryta ner den tredimensionella modellen i olika frågor för att det ska vara enklare för läsaren att ta till sig hur diskursanalysen faktiskt genomfördes.

4.5 Etiska överväganden

När det gäller etiska överväganden är de forskningsetiska principerna från Vetenskapsrådet vägledande. Den självklara utgångspunkten är individskyddskravet. Då materialet i vår uppsats behandlar uppgifter om människors personliga förhållanden är det viktigt att de ges konfidentialitet. Detta har vi gjort genom att anonymisera samtliga domar och valt bort information som kan ge otillbörlig insyn i en enskild individs livsförhållanden, därav kommer vi inte heller att redovisa domarna med målnummer i referenslistan. Domar som berör tvångsvård, som LVU-domar i vårt fall, skyddas inte av någon sekretess. Detta finns reglerat i Offentlighets- och sekretesslagen (OSL, SFS 2009:400). Domarna vi använt i denna uppsats är offentliga handlingar som är tillgängliga för allmänheten att läsa, därmed behöver vi inte ta hänsyn till varken informationskravet eller samtyckeskravet. Vi har ändå valt att inte avslöja några personliga uppgifter. Dels för att domsluten gäller barn under 18 år och dels för att de personliga uppgifterna inte har någon relevans för vår forskningsfråga - då vi enbart vill undersöka hur fenomenet sexuellt avvikande beteende porträtteras och konstrueras i LVU-domar. De ungas personliga uppgifter eller situation i övrigt kommer inte vara av intresse för studien eller fördjupa kunskaperna inom forskningsfältet. Nyttjandekravet - som innebär att insamlade uppgifter om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål - hade därmed inte varit uppfyllt (Vetenskapsrådet, 2002).

5. Resultat & analys

I det här kapitlet har vi gjort en systematisk tolkning av materialet och presenterat resultatet av den kritiska diskursanalys vi genomfört på 28 LVU-domar. I det empiriska materialet har vi identifierat fyra olika diskursiva mönster avseende sexuellt avvikande beteende, dessa var: *pojkar utsätter & flickor utsätts, flickor som avviker hemifrån samt vagabonderar, flickor som prostituerar sig och flickors kontakt med äldre män*. Utöver beskrivningen av de diskursiva mönstrena har vi nedan redovisat textens uppbyggnad, modalitet, transitivitet, vilka ord som används samt hur grammatik och ordval påverkar den bild som framträder i domsluten. För att anonymisera individerna i vårt empiriska material har vi valt att benämna pojkar som Y och flickor som X i de olika citaten.

5.1 Texten

Här har vi valt att djupgående redovisa hur ordval, modalitet och transitivitet påverkar de diskursiva konstruktionerna i vårt empiriska material.

5.1.1 Hur är texten som helhet organiserad?

Alla 28 domar är organiserade på samma sätt. De inleds med presentation av den sökande nämnden samt vilka som är motparter - det vill säga: den unge, vårdnadshavare, offentligt biträde samt en ställföreträdare för barnet. Sedan redogörs för saken, vilket i alla våra domar är beredande av vård enligt LVU. Domarna innehåller vidare domslut, bakgrund och yrkanden från både nämnd, vårdnadshavare samt ställföreträdare. Vidare redogörs tillämpliga bestämmelser, vad som framkommit i nämndens utredning samt förvaltningsrättens bedömning. Slutligen bifogas information om hur man överklagar beslutet.

5.1.2 Vilka ord används? Hur bidrar grammatiken till den bild som framträder?

Här har vi studerat lexikalitet och valt att presentera några ordval som vi anser påverkar den bild som framträder i domarna. Ordvalen skilde sig åt beroende på om det gällde flickor eller pojkar. Flickornas sexuellt avvikande beteende beskrevs generellt sett mer ingående än pojkarnas.

Vanligt förekommande formuleringar sorterade utan inbördes ordning:

Flickor	Pojkar
<ul style="list-style-type: none">• Brottsoffer• Sexuellt utnyttjad• Sexuellt utsatt• Sexuellt utåtagerande• Utsätter sig själv för risker• Gränslöst sexuell beteende• Riskfyllt sexuell beteende• Destruktiva relationer• Prostitution• Vagabondering• Kontakt med äldre män• Avviker hemifrån• Ute sent på kvällar och nätter	<ul style="list-style-type: none">• Sexuellt ofredande• Sexualbrott• Sexuellt överskridande beteende• Oförmåga att följa regler• Polisanmälningar• Dömd för sexualbrott• Återfall i sexuell brottslighet• Bristande impulskontroll• Hot, våld och aggressivitet• Utsätter flickor

I domar gällande flickor används vid ett flertal tillfällen värderande uttryck och målade beskrivningar såsom: *“exploderande självskadebeteende”*, *“allvarligt sexuellt riskbeteende”*, *“stora risker”*, *“enorma risker”*, *“intensifierat riskbeteende”* och *“på ett maniskt sätt”*. Dessa formuleringar bidrar till en allvarlig bild av flickors beteende som associeras till höga risker. Ett exempel på hur grammatiken och ordvalen påverkar den bild som framträder är *“Hon har obekymrat och aningslöst utsatt sig för enorma risker”*. De risker citatet syftar på är att hon blivit utsatt för sexuella övergrepp. På grund av ordvalen ges läsaren därmed en bild av att flickan är obrydd angående de sexuella övergrepp hon blivit utsatt för.

I en annan dom används starka ord och värderande uttryck frekvent. Formuleringar som *“hennes självskadebeteende exploderade”*, *“intensiva kontaktförsök”*, *“stor fara för sig själv”* och *“arten, omfattningen och intensiteten”* uppfattas som målade och påverkar bilden som framträder på så vis att man uppfattar flickan som exceptionellt avvikande. Vidare skriver nämnden att *“Hon [...] lyckades på ett maniskt sätt få kontakt med det motsatta könet”*. Mani är ett psykiatriskt sjukdomstillstånd och ger därav en bild av att flickans beteende är sjukligt, trots att hon inte är psykiskt sjuk. Detta går att jämföra med Anderssons studie som visar att ett avvikande beteende kan vara mindre omfattande hos flickor jämfört med pojkar, men ändå anses vara ”sjukare” (Andersson, 1996, s.187).

I en av domarna nämns *“[...] hennes utmanande klädsel [...]”*. Ordet “utmanande” kopplar vi till sexuellt utmanande. Att kommentera klädseln på detta vis målar upp en bild av att flickors klädstil är relevant för huruvida de har ett sexuellt normbrytande beteende eller inte. När man betonar flickans “utmanande klädsel” ges läsaren en bild av att flickan ger sexuella inviter till män. Hon kan på så sätt uppfattas som lösaktig och att hon därav innehar ett sexuellt normbrytande beteende. Hennes klädstil är dock inte relevant för frågan om hon har ett sexuellt avvikande beteende eller inte, vilket 3 § 1 st. LVU berör.

I samma dom betonar nämnden att flickan har *“kontakter av sexuell natur med ett flertal andra olika män”* som en del av hennes riskbeteende, vilket ger en bild av att flickor ska hålla sig till en monogam relation med en man. Detta blir tydligt i och med att de skriver både *“flertal”*, *“andra”* och *“olika”* män. Grammatiken samt ordvalen påverkar här bilden som framträder på så vis att flickan ses som normbrytande då hon haft kontakt med mer än en man i taget. Denna monogama norm går att återfinna i ett flertal studier i vår tidigare forskning. Historiskt sett har män kunnat upphäva ett giftermål om kvinnan haft en sexuell relation med en annan man (Blom, 2017). I Hamrebys studie framkommer det att flickors sociala problem varit tätt sammankopplade med promiskuitet, som också ansetts vara ett socialt problem (2004, s.177). Även Lundström (2009) talar om flickors normativa sexualitet som *“en lagom omfattande heterosexuell praktik inom ramen för seriell monogami baserad på kärlek”*. Hon menar att denna kärleksideologi ses som en kulturell sexualitetsnorm med en tydlig föreställning om en fulländad tvåsamhet. Överträdelser mot kärleksideologin, genom promiskuitet, kan således uppfattas som ett sexuellt avvikande beteende. Detta går även att se i ovanstående citat.

Det används sällan värderande uttryck i domar gällande pojkar. Ordvalen bidrar därmed till

att en mindre målande bild av pojkarnas sexuellt avvikande beteende framkommer. Deras beteende porträtteras samt konstrueras inte som sjukligt på samma sätt som det gör i domar gällande flickor, och beteendet beskrivs inte lika ingående (jmf Andersson, 1996, s.187). I följande citat kunde vi dock urskilja exempel på hur grammatiken och ordvalen påverkar bilden som framkommer i domen:

“Han är misstänkt för misshandel, rån och sexuellt ofredande. [...] har uppvisat en oförmåga att följa uppgjorda överenskommelser och regler.”

Utifrån att man beskriver att pojken uppvisat “en oförmåga” ges en bild av att det krävs en förmåga för att kunna följa regler. Här bortförklaras pojkens ansvar för sina handlingar och istället läggs orsaken till hans beteende på hans bristande förmåga att följa regler. Han porträtteras som ett passivt objekt i underläge som inte förstår bättre och därav inte kan avkrävas ansvar för sina handlingar. Ordvalet “oförmåga” i domar gällande pojkar går att jämföra med ordvalet “obekymrat” från den ovan nämnda domen gällande en flicka. Läsaren får genom dessa ordval en bild av att flickan kan undvika att utsätta sig för risken att bli utsatt för sexuella övergrepp, men väljer att inte göra det. Hon är därav ett aktivt subjekt. Medan pojken inte kan följa regler då han inte innehar den förmågan och därmed är ett passivt objekt för hans handlingar. Vi återkommer till detta under rubrik *5.1.4 Transitivitet - Subjekt eller objekt*. Ett till exempel på hur man framställer pojkars ansvar i de sexualbrott de begår lyder:

“Han har bristande impuls kontroll och snabba humörväxlingar.”

Här finner man förklaring till pojkens sexualiserade och gränsöverskridande beteende i en bristande impuls kontroll och snabba humörväxlingar istället för att lägga ansvaret på honom själv. Det skapas en bild av att det är den bristande impuls kontrollen och humörväxlingarna som orsakat handlingarna och inte pojken själv, han kan därav inte avkrävas ansvar för dem.

Vilka ord som används i domar påverkar den bild som framträder och förmedlar en förståelse för texten och situationen. Ordvalen görs för att hänvisa till en särskild förståelse eller norm och de ger således empirin sin betydelse. Överlag används inte målande eller värderande ord när det kommer till beskrivningar av pojkars sexuellt avvikande beteende. Domarna tar enbart upp de brott som pojkarna har begått som underlag för deras sexuellt avvikande beteende. Därav får läsaren en bild av att pojkars sexuellt avvikande beteende är ekvivalenta med sexualbrott. Det skiljer sig från hur flickors sexuellt avvikande beteende beskrivs då man i de domarna beskriver bland annat flickors relationer, frekvensen av partners och åldern på partners. Detta går att återse i ett flertal studier i vår tidigare forskning och vi kommer återkomma till detta senare i analysen (jmf Hamreby, 2004, s.175 & Andersson, 1996, s.186–195).

Utifrån en socialkonstruktivistisk förståelse är det av vikt att studera språkliga konstruktioner, eftersom det vi uppfattar som verkligt är något som vi konstruerar i sociala samspel och processer. Med andra ord konstruerar vi vår verklighet genom social interaktion, genom bland annat hur vi talar om vissa fenomen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.11–12). I detta

avsnitt blev det tydligt att ett sexuellt avvikande beteende kan konstrueras genom ordval och grammatik, vilket därmed konstruerar samt rekonstruerar vår verklighet och vad vi uppfattar som ett sexuellt avvikande beteende.

Sammanfattningsvis finner vi precis som Schlytter (2000) gjorde för nästan 20 år sedan en tydlig könsdifferentiering mellan hur rätten beskriver flickors och pojkars sexualitet. Beskrivningar av pojkars sexualitet lyser med sin frånvaro i domarna, medan flickors sexualitet kommenteras mer ingående och ofta porträtteras som sexuellt utmanande. De lexikala aspekterna i vår empiri belyser en särskild förståelse som är präglad av föreställningar rörande kön och sexualitet, det vill säga olika könade samhällsnormer. Bäckman (2009) skriver att resultatet av skilda normsystem blir att det återskapas heteronormativa sexuella villkor som i grunden är olika för flickor och pojkar. Flickors agerande leder till sexualiserade tolkningar i mycket högre grad än pojkars, vilket vi även kunnat utläsa i vår empiri.

5.1.3 Modalitet - Spekulationer eller fakta

Överlag har vi sett att det är hög modalitet i de flesta fall gällande både flickor och pojkar, allt uttrycks oftast med stor säkerhet då vårt empiriska material består av domar. Dock finns en skiljelinje mellan könen då domar gällande pojkar ofta tar upp tidigare sexualbrottslighet som argument för att bevisa att pojkar har ett sexuellt avvikande beteende. Vad gäller flickor finns inte samma typ av bevis eller underlag. Ett exempel på hur det kunde se ut i en dom gällande en flicka lyder:

*“Hon betar sig på ett sätt som **klart avviker** från samhällets grundläggande normer.”*

Denna bedömning, som innehar en hög modalitet, grundar sig på att man konstaterat att flickan haft intensiva kontaktförsök med okända pojkar. Ett exempel på hög modalitet i en dom rörande en pojke lyder:

“Y har haft ett sexuellt överskridande beteende, [...]. Hans beteende har resulterat i polisanmälningar och efterföljande polisutredningar.”

Här grundar sig den höga modaliteten på att pojkens handlingar lett till polisanmälningar, därmed stärks argumenten för att han har ett sexuellt avvikande beteende. Dock har vi kunnat utläsa några undantag vad gäller graden av modalitet. De har utifrån vårt empiriska material enbart visat sig i domar gällande flickor. Vi har kunnat utläsa två typer av låg modalitet i dessa domar. Den ena har gällt generella misstankar vilket går att se här:

*“Det finns även **misstankar** om att hon har ett sexuellt riskbeteende.”*

Den andra typen av låg modalitet gäller specifika misstankar rörande prostitution. Detta exemplifieras i följande citat som är utdragna ur två olika domar:

“[...] det finns misstankar om prostitution.” och “Hon umgås med en äldre man som kanske betalar henne [...]”.

Sammanfattningsvis har vi kunnat se att domar med låg modalitet gällande flickor har innefattat spekulationer kring deras sexliv. Denna osäkerhet återfinns inte i domar gällande pojkar, där vi inte har kunnat urskilja någon låg modalitet eller spekulationer kring deras sexliv. Pojkarnas sexuellt avvikande beteende framstår som självklart och uppenbart. Detta då alla domar gällande pojkar innefattat de sexualbrott de begått, vilket har lett till en hög modalitet - det vill säga en hög säkerhet i det som uttrycks i texten.

5.1.4 Transitivitet - Subjekt eller objekt

Överlag har både flickor och pojkar blivit framställda som aktiva subjekt i domarna, då de själva utsätter sig för risker, säljer sex, begår sexualbrott och så vidare. Vi har dock kunnat utläsa en skillnad mellan könen. Flickor framställs ibland som aktiva subjekt även när de själva blir utsatta för sexuella övergrepp och pojkar framställs som passiva objekt när de begått sexualbrott eller riskerar att begå nya sexualbrott. Det ges en bild av att flickorna själva bidrar till samt bär en del av ansvaret för de övergrepp de blir utsatta för. Ett exempel på detta lyder:

*“ [...] den mycket svåra och destruktiva sexuellt utagerande **problematik som X har uppvisat [...] har medfört att hon har blivit utsatt för våldtäkter och annat sexuellt utnyttjande av äldre män**”.*

Här skuldbeläggs flickan genom att man beskriver hennes utagerande beteende som orsaken till våldtäkten, därmed osynliggörs våldtäktsmannens ansvar. Då flickan beskrivs som ett aktivt subjekt vars utagerande problematik har *“medfört”* att hon blivit utsatt för våldtäkter och annat sexuellt utnyttjande läggs en del av ansvaret på henne. Det har varit ett återkommande sätt att beskriva offer för sexuella övergrepp i vårt empiriska material. Flera andra citat ur olika domar gällande flickor som demonstrerar detta lyder:

“[...] hon utsätter sig själv för alkohol, droger och att utnyttjas sexuellt.”

“ [...] hon utsatte sig för stora sexuella risker [...]”

“Genom att systematiskt utsätta sig själv [...]” och

“Hon [...] utsätter sig för att utnyttjas och exploateras sexuellt.”

Även dessa citat antyder att det är flickornas fel att de utsätts för övergrepp. Citaten skulle till och med kunna tolkas som att det är flickorna själva som utsätter sig för sexuella övergrepp, inte att de är offer för andras brottsliga handlingar (jmf Schlytter, 2000, s.113). Vad gäller pojkar kunde vi se att de ibland framställs som passiva objekt:

*“Bedömningen görs att **han inte är tillräckligt skyddad från att begå nya sexualbrott och rekommendationen är att fördjupad utredning avseende sexual- och våldsproblematik och***

egen traumatisering samt behandling sker i slutenvård.”

Detta citat ger en bild av att pojken måste skyddas från att begå nya sexualbrott. Här bortförklaras hans egna ansvar i sitt handlande. Han måste bli skyddad av andra för att inte begå dessa brott, han blir därmed ett passivt objekt för behandling.

Sammanfattningsvis finns det en tydlig koppling mellan dessa fynd och Schlytters studie, där hon konstaterar att det i LVU-domar beskrivs att flickor ska se till att de inte blir utnyttjade. Schlytter menar att denna beskrivning förmedlar en bild av att det är flickorna själva som är ansvariga för att gränssätta pojkars och mäns sexualitet (Schlytter, 2000, s.113). Detta gör att pojkars roll och ansvar i det sexuella utnyttjandet av flickor osynliggörs. Pojkars ansvar suddas ut genom att ålägga ansvaret på flickorna att skydda sig från att bli utsatta samt att andra ska skydda pojkarna från att begå sexualbrott.

5.2 Diskursiva mönster

I detta avsnitt har vi redovisat de fyra diskursiva mönster vi funnit i vårt empiriska material. Även under detta avsnitt har vi utgått från ordval, modalitet och transitivitet i syfte att synliggöra konstruktionen av olika diskursiva mönster. Vi har vidare förankrat vårt resultat i tidigare forskning och teori.

5.2.1 Pojkar utsätter & flickor utsätts

Det tydligaste och mest framträdande diskursiva mönstret vi kunnat utläsa i vårt empiriska material har varit att pojkar utsätter och flickor blir utsatta. Därav blir fokus i domar gällande pojkar att skydda dem från att fortsätta utsätta flickor för sexualbrott, och fokus i domar gällande flickor blir att skydda dem från att utsätta sig själva för risken att bli utsatta för sexualbrott. I vårt empiriska material var alla pojkar misstänkta eller dömda för sexualbrott och de flesta av flickorna var offer för sexualbrott. De flickor som inte var det ansågs riskera att bli det.

Under föregående avsnitt blev det tydligt att pojkar ibland behöver skyddas från att begå sexualbrott. I domar rörande flickor kunde det istället se ut såhär:

“[...] skydda henne från att utsätta sig för risker som att t ex umgås med äldre ungdomar och sova borta.”

“[...] skydda sig själv från att utsättas för risker genom att t ex försätta sig i farliga situationer där hon riskerar att bli utnyttjad”

I dessa citat synliggörs en tydlig kontrast i hur man resonerar kring skydd av flickor jämfört med pojkar, vilket synliggjordes i slutet av förra avsnittet. Flickor bör själva skydda sig från att försätta sig i riskfyllda situationer. Medan pojkar ska skyddas från att hamna i situationer där de kan utsätta flickor och begå brott. Detta leder till att flickor skuldbeläggs för det som de blir utsatta för. Lexikaliteten ger även en bild av att flickor innehar ett sexuellt avvikande

beteende, genom att de *“försätter sig”* i riskfyllda situationer där de riskerar att utnyttjas och utsättas för sexuella övergrepp. Det går att se i ovanstående citat, men även i detta citat:

“[...] hon utsätter sig själv för alkohol, droger och att utnyttjas sexuellt.”

Med hjälp av våra analysbegrepp kan vi synliggöra hur flickors sexuellt avvikande beteende konstrueras i ovanstående citat. Genom en hög modalitet - det vill säga en hög säkerhet i det som uttrycks - och ordval som *hon utsätter sig själv* påverkas transitiviteten genom att läsaren får en bild av att flickan är agenten, det aktiva subjektet, som själv innehar ett sexuellt avvikande beteende då hon aktivt utsätter sig för att utnyttjas sexuellt.

I motsats till detta står porträtteringen av pojkars sexuellt avvikande beteende. Domarna ger en bild av att pojkar innehar ett sexuellt avvikande beteende genom att de utsätter flickor för sexuella närmanden eller övergrepp. Dessa citat visar hur pojkars sexuellt avvikande beteende vanligtvis porträtteras:

“Han har ett normbrytande beteende genom att han [...] har betett sig sexuellt avvikande på ett hotfullt sätt [...]. Han har vid flera tillfällen polisanmälts för bl.a. ofredande mot kvinna.”

“Han har uppvisat ett sexuellt utåtagerande beteende av kriminell art” genom att han *“[...] vid flera tillfällen uppvisat ett sexuellt utåtagerande beteende mot kvinnor.”*

Citaten har en hög modalitet då det är en hög säkerhet i det som uttrycks. Pojkarna porträtteras som agenter, det vill säga aktiva subjekt, och ordval såsom *normbrytande* och *sexuellt utåtagerande beteende av kriminell art* stödjer konstruktionen av pojkarnas beteende som sexuellt avvikande. Att pojkars sexuellt avvikande beteende kopplas till sexualbrott är något som vi även funnit i tidigare forskning. Exempelvis skriver Hamreby att pojkar blev föremål för åtgärder inom den sociala barnavården på grund av kriminellt och utåtagerande beteende (Hamreby, 2004, s.177).

En annan skiljelinje vi har hittat i det empiriska materialet är att det finns olika förväntningar på flickor och pojkar. Flickor förväntas förstå konsekvenserna och riskerna de utsätts för. De förväntas ha en hög mognadsgrad och ett välutvecklat konsekvenstänk. Nedan kommer exempel ur två olika domar:

“[...] tänka på sina handlingars konsekvenser och hantera sina impulser samt kunna skydda sig själv från att utsättas för risker genom att t ex försätta sig i farliga situationer där hon riskerar att bli utnyttjad”.

“[...] hon saknar mognad och förmåga att själv bedöma vilka risker som är rimliga att utsätta sig för.”

De två nämnderna insinuerar genom ordvalen i citaten ovan att flickorna saknar den mognad som behövs för att förstå konsekvenserna av deras beteende. De förväntar sig att flickor ska

förstå konsekvenserna av deras handlingar samt inneha en viss mognadsgrad som kan skydda dem från potentiellt farliga situationer. Flickorna porträtteras som aktiva subjekt och modaliteten angående flickans brist på mognad i det andra citatet är hög, det finns inget tvivel. Detta bidrar till konstruktionen av att flickor innehar ett sexuellt avvikande beteende då de ej förstår konsekvenserna av riskerna de tar, samt då de ej har uppnått en viss mognadsgrad.

Liknande förväntningar går inte att återfinna i domar gällande pojkar. Pojkar förväntas istället kunna kontrollera sina impulser. Det ser man i detta citat:

“Han har en destruktiv utveckling med bristande impulskontroll vilket medför risker.”

Riskerna nämnden refererar till är att han begår sexualbrott, vilket framgår i domen. Genom att tala om en bristande impulskontroll antyder man att pojkar bör ha utvecklat en förmåga att kontrollera sina impulser att begå sexualbrott, då de har sexuella begär som måste kontrolleras. En porträttering av att män har sexuella begär som måste kontrolleras går att återfinna i tidigare forskning. Mattsson (2005) skriver om dessa sexuella begär i sin studie. Hon påvisar hur manliga heterosexuella begär är en central del i görandet av mannen. Institutionen hon var på tog det manliga begäret i beaktning till den grad att de enbart skrev in “manhaftiga” kvinnor för behandling då de lockade till sig mindre sexuell attraktion av männen (Mattsson, 2005, s.183). Detta påvisar att även personalen på institutionen för Mattssons studie behövde göra något för att kontrollera de intagna männens sexuella begär. Genom att de valde att inte ta in feminina kvinnor återspeglar de en föreställning om att männens begär är starka, oundvikliga samt okontrollerbara och därav blir den enda lösningen att ta in kvinnor som inte lockar till sig män. Även Hamreby's studie visar att det finns en föreställning om att pojkars sexualitet ansetts vara en konsekvens av en naturlig drift eller impuls, något som pojkarna själva inte kunnat kontrollera (Hamreby, 2004, s.171). I domar gällande flickor skriver nämnden ibland att även flickor måste hantera sina impulser, då refererar de dock till impulser att utsätta sig för farliga situationer, inte impulser att begå sexualbrott. Denna slutsats har vi kunnat dra då nämnderna uttryckligen skriver ut vilka impulser de åsyftar, samt då inga flickor i vårt empiriska material hade gjort sig skyldiga till sexualbrott.

Pojkar konstrueras även som aggressiva och hotfulla i domarna. Detta synliggörs i följande citat ur domar gällande olika pojkar:

“Y:s skola har under hösten 2016 gjort anmälningar bl.a. med anledning av att han utsatt ett flertal flickor för sexuella trakasserier eller agerat hotfullt gentemot dem.”

“De har upplevt att han har varit närgången mot personal och andra barn på ett gränslöst och hotfullt sätt.”

“Han betar sig även hotfullt och skrämmande mot sin omgivning.”

“Under det dryga år som Y vistades på boendet fortsatte hans sexuellt gränsöverskridande beteende och han fick aggressiva utbrott [...]”

“Y har haft ett sexuellt överskridande beteende, hamnat i våldsamma konflikter samt agerat aggressivt och impulsivt.”

Genom att porträttera pojkar på detta vis ges en bild av att de är aggressiva och farliga, samt saknar en nödvändig impuls kontroll. Modaliteten i citaten är generellt sett hög, det är inga spekulationer utan nämnderna konstaterar pojkarnas aggressiva samt hotfulla beteende. De beskrivs vara aktiva subjekt och ordval såsom *trakasserier, skrämmande och våldsamma konflikter* stärker konstruktionen. Denna porträttering återfinns inte i domar gällande flickor. Vi kan vidare se en koppling mellan hur pojkarna beskrivs i domarna och Hamrebys studie där hon talar om diskurser för hur pojkar ska bete sig, och kommer fram till att dessa handlar om att pojkar bland annat ska vara aggressiva (Hamreby, 2004, s.168). Denna diskurs har vi kunnat återfinna i vårt empiriska material, vilken exemplifieras i ovanstående citat.

Sammanfattningsvis går det att utläsa att pojkar porträtteras som förövare och flickor som brottsoffer. Därmed har det offentliga olika förväntningar på dem. Flickor förväntas undvika att bli brottsoffer genom att hålla sig borta från riskfyllda situationer, medan pojkar förväntas kontrollera sig själva för att undvika att bli förövare. Förväntningarna på flickor återfinns i Schlytters studie, där hon konstaterar att det i andra LVU-domar beskrivs att flickor ska se till att de inte blir utnyttjade av pojkar (2000, s.113). Hamreby kommer i sin studie fram till att flickor och pojkar haft olika gränser för vad som leder till sanktioner av samhället. Flickors gränsöverskridande beteende har historiskt sett varit av moralisk art medan pojkars varit av lagbrytande art (Hamreby, 2004, s.175). Vi fann precis som Hamreby att flickor har blivit föremål för åtgärder då de uppvisat ett promiskuöst beteende som lett eller kan leda till att de blir utsatta, samt att pojkar blivit föremål för åtgärder på grund av kriminellt och utåtagerande beteende som lett till att de utsätter (Hamreby, 2004, s.177).

Både sexualbrottsoffer och sexualbrottsutövare porträtteras och konstrueras som innehavare av ett sexuellt avvikande beteende i LVU-domar gällande 3 § 1 st. Då samtliga pojkar var sexualbrottsutövare och samtliga flickor var offer för eller riskerade att bli offer för sexualbrott i vårt empiriska material kunde vi inte jämföra hur man konstruerar manliga sexualbrottsoffer med hur man konstruerar kvinnliga sexualbrottsoffer. Vi kunde inte heller jämföra hur man konstruerar manliga sexualbrottsutövare med hur man konstruerar kvinnliga sexualbrottsförövare, då det inte fanns några sådana i vårt material. Detta faktum ledde dock fram till det tydliga diskursiva mönstret vi redovisat ovan - att pojkar utsätter och flickor blir utsatta. Vi ser en koppling mellan det diskursiva mönstret och Connells genusordning (2008, s.97), då faktumet att flickor utsätts och pojkar utsätter överensstämmer med att kvinnor är underordnade män i samhället. Män har generellt sett mer makt och är vanligtvis de som utsätter, medan kvinnor generellt sett har mindre makt och vanligtvis är de som blir utsatta för sexuella övergrepp. Vilket vi även kunnat se i vårt empiriska material.

5.2.2 Flickor som avviker hemifrån samt vagabonderar

Ett återkommande mönster i domar gällande flickor är en beskrivning av att flickorna avviker hemifrån och har en vagabonderande livsstil, vilket framkom i 11 av de 18 domar som gällde flickor. Detta kopplas samman med att de vistas i farliga miljöer och därmed utsätter sig för risker. Risker för flickor innebär att de bland annat kan utnyttjas sexuellt, få kontakt med äldre män eller hamna i farliga miljöer där de kommer i kontakt med alkohol, droger och prostitution. Detta tydliggörs i följande citat:

“Förvaltningsrätten konstaterar vidare att X har en vagabonderande livsstil, hon missköter allvarligt sin skolgång och vistas i vad som uppenbarligen är riskmiljöer för henne.”

“Hon avviker hemifrån, stänger av sin telefon och utsätter sig för att utnyttjas och exploateras sexuellt.”

“X utsätter sin hälsa och utveckling för allvarlig risk genom prostitution, vagabondering och missbruk av droger och alkohol”

Genom att porträttera vagabondering och avvikelser från hemmet som riskfyllda och farliga konstrueras de som en del av flickans sexuellt avvikande beteende, då hon ej tar i beaktning att hon kan komma att utsättas för olika risker att utnyttjas. Detta knyter an till vår föregående diskurs under avsnitt 5.2.1 som påtalar flickors ansvar att skydda sig själva från att utsättas för risker. Konstruktionen av att flickorna själva utsätter sig för dessa risker genom avvikelser och vagabondering blir tydlig genom att analysera transitiviteten i citaten. Formuleringar som: *hon vistas i riskmiljöer, hon avviker* och därmed *utsätter sig* för att utnyttjas samt *hon utsätter sin hälsa och utveckling för allvarlig risk* påvisar alla att flickorna porträtteras som aktiva subjekt genom sina handlingar vilket därmed gör dem ansvariga för de risker de blir utsatta för. Modaliteten är hög då det inte råder något tvivel om att handlingarna kan leda till risker, utan att de i själva verket leder till risker. Detta bidrar till konstruktionen och därmed förekomsten av ett avvikande beteende hos flickorna.

Denna konstruktion går inte att återfinna i domar gällande pojkar. Där nämner man inte avvikelser från hemmet eller vagabondering då det inte anses viktigt för konstruktionen av pojkars sexuellt avvikande beteende. Detta kan grunda sig i att pojkar inte utsätts för samma risker som flickor när de vagabonderar, men också i att män och pojkar har mer makt. Här ser vi hur Hirdmans teoretiska modell i form av genussystem blir relevant eftersom män och pojkar är placerade högre upp (Hirdman, 1988, s.51 & jmf. Connell, 2008, s.97). På så vis har de också mer makt över sig själva och sitt handlande och kanske är det därför som eventuella avvikelser från hemmet och vagabondering ej kommenteras. Kvinnor och flickor befinner sig längre ner i ett genussystem (Hirdman, 1988, s.51 & jmf. Connell, 2008, s.97) och har inte lika mycket makt över sitt handlande. Att flickors vagabondering fördöms i LVU-domar kan vara ett uttryck för en patriarkal norm och struktur i samhället som tillrättavisar flickor och kvinnor till att exempelvis hålla sig inomhus kvälls- och nattetid för att undvika riskerna att bli utsatta. De normer och värderingar som finns i samhället påverkar rätten, vilket är vad rättssociologin fokuserar på (Torpman, 2002, s.58). Utifrån en rättssociologisk förståelse går

det att finna förklaringar för det ovannämnda. Då det finns patriarkala normer som begränsar flickors handlingsutrymme kommer även beslutsfattande i rätten att påverkas av detta. Därav är det möjligt att förvaltningsrättens bedömning kring flickors vagabondering kan ha färgats av de normer som finns i samhället om hur flickor bör agera.

5.2.3 Flickor som prostituerar sig

Ytterligare ett återkommande diskursivt mönster i domar gällande flickor är att man porträtterar samt konstruerar prostitution eller misstanke om prostitution som en del av flickans sexuellt avvikande beteende. Det framkom i 8 av 18 domar gällande flickor. Några exempel från olika domar lyder:

“X har bl.a. kommit i kontakt med för henne okända män över internet och hon har stoppat taxichaufförer för att erbjuda dem sex. I september 2012 polisanmäldes en 60 årig man för att ha köpt sexuella tjänster av henne.”

“X utsätter sin hälsa och utveckling för allvarlig risk genom prostitution, vagabondering och missbruk av droger och alkohol”

“Med tanke på hennes unga ålder och de risker hon utsätter sig för i samband med att hon går hem till äldre män och säljer sex, så är det mycket oroväckande.”

“Hon har ett självskadebeteende, rymmer hemifrån, röker marijuana och det finns misstankar om prostitution”

Utifrån flertalet citat går det att dra slutsatsen att prostitution och misstankar om prostitution porträtteras och konstrueras som en del av flickors sexuellt avvikande beteende. Denna tendens har vi inte kunnat utläsa i domar gällande pojkar. Vad gäller transitiviteten har flickorna beskrivits som aktiva subjekt då de prostituerar sig. Det går att se i formuleringar som *hon har kommit i kontakt med äldre män*, inte att hon eventuellt har kontaktats av äldre män. Detta bidrar till konstruktionen av dessa flickor som sökande av sexuella kontakter med män, vilket också formar bilden av att de har ett sexuellt avvikande beteende, som de även bär ansvar för. Gällande modaliteten har den varit hög när prostitution beskrivs i domarna. Dock går det att även se exempel på låg modalitet då det skrivs att *det finns misstankar om prostitution*, det blir därmed ett påstående som uttrycks med en låg säkerhet eller modalitet. Det är anmärkningsvärt att även misstankar tas upp som grund för nämndens yrkanden. Detta påvisar hur allvarligt nämnden ser på att flickor säljer sex. Utifrån rättssociologin, som påtalar normers påverkan på rätten (Torpman 2002, s.58), går det säga att det finns ett samband mellan samhällets och rättens syn på prostitution och sexköp. Att köpa sex är olagligt i Sverige. Det kan bidra till att flickor som säljer sex ses som möjliggörare till att bryta lagen och är därmed avvikande från samhällets grundläggande normer. Utifrån vårt empiriska material kan vi se att prostitution och misstankar om prostitution bidrog till konstruktionen av det sexuellt avvikande beteendet hos flickor.

5.2.4 Flickors kontakt med äldre män

Utöver avvikelser från hemmet, vagabondering och prostitution har vi kunnat se att kontakt med äldre män är ett återkommande diskursivt mönster i domar gällande flickor. Det fann vi i 9 av 18 domar gällande flickor. Flickors kontakt med äldre män bidrar till konstruktionen av det sexuellt avvikande beteendet hos flickor. Det exemplifieras i följande citat:

“[...] det har funnits en oro för att hon haft sexuellt umgänge med äldre män i syfte att få uppmärksamhet.”

“Förvaltningsrätten ser det som mycket oroväckande att X har kontakter med olika män som – enligt vad som får förstås – är klart äldre än henne själv.”

“X har haft kontakt med socialtjänsten sedan januari 2012 på grund av att hon har haft destruktiva relationer med äldre män.”

“Förvaltningsrätten ansåg därför att X har fortsatt sitt skadliga beteende vad gäller relationerna med äldre män som utnyttjar och trakasserar henne.”

“[...] den mycket svåra och destruktiva sexuellt utagerande problematik som X har uppvisat under en lång tid och som bland annat har medfört att hon har blivit utsatt för våldtäkter och annat sexuellt utnyttjande av äldre män”

Att umgås med äldre män porträtteras som riskfyllt för flickor, då de äldre männen kan utnyttja flickorna. Relationer mellan äldre män och unga flickor porträtteras också som destruktiva i och med att flickorna riskerar att utnyttjas av männen sexuellt. Genom att analysera transitivitet i citaten ovan går det att se att flickorna görs till aktiva subjekt i sina kontakter med äldre män. Transitiviteten bidrar till konstruktionen av flickors sexuellt avvikande beteende, vilket återspeglas i exempelvis formuleringen att flickorna själva har kontakt med äldre män, inte att de kontaktas av äldre män. Här görs flickorna ansvariga för de risker som innefattas av dessa typer av kontakter. På så vis bli de också ansvariga för att de själva utsätter sig för dessa risker, istället för att porträtteras som utsatta. I citaten finns också en genomgående hög modalitet i formuleringar som: att flickorna själva *har haft* kontakt med äldre män och *har uppvisat* ett sexuellt utagerande beteende. Detta bidrar till konstruktionen av att flickorna de facto har ett sexuellt avvikande beteende, då säkerheten i vad som uttrycks är hög.

En annan förklaring till varför kontakten med äldre män anses tillhöra ett sexuellt avvikande beteende går att finna i Rubins “Charmed circle”. Där sex mellan två parter tillhörande olika generationer återfinns i den yttre cirkeln tillsammans med andra oönskvärda sexuella praktiker (Rubin, 1984, s.274). Detta har gått att se i domar gällande flickor - att sexuella kontakter med äldre är något som fördöms som oönskvärt och avvikande. I domar gällande pojkar har ålder på partners inte kommenterats. Det kan grunda sig i en bild av att pojkar inte blir utnyttjade av äldre kvinnor på samma sätt som flickor blir utnyttjade av äldre män. Det kan också vara kopplat till vårt tidigare diskursiva mönster under rubrik 5.2.1 som talar om att

det är det manliga könet som utsätter och det kvinnliga könet som blir utsatt. Pojkars sexuella utsatthet osynliggörs därmed. Denna syn är heteronormativ då pojkar även kan bli utnyttjade av äldre män. Dock är det inget vi kunnat se i vårt empiriska material.

Tystnader i materialet, i detta fall att pojkars utsatthet inte tas med, kan också vara ett uttryck för diskursens gränser (jmf. Foucault, 1976, s.27). Att pojkars utsatthet låts vara osagd kan bero på att det inte finns en etablerad diskurs gällande detta ämne. Vad gäller diskursiva mönster som finns för manlig sexualitet har Mattsson dragit slutsats om att dessa innefattar en bild av män som sexuella subjekt (Mattsson, 2005, s.163). Därav blir det svårt att se män som objekt för sexuella övergrepp då det inte finns som en etablerad diskurs. Det är därför rimligt att anta att denna diskursiva gräns lett till tystnaden kring pojkars utsatthet i vårt empiriska material.

5.2.5 Diskursordningar

Diskursordningen beskriver hur olika diskurser är ordnade. Denna ordning är hierarkiskt uppbyggd där vissa diskurser är mer dominerande än andra. Som tidigare nämnt är det mest framträdande och dominerande diskursiva mönstret i vårt empiriska material att pojkar utsätter och att flickor blir utsatta. Detta diskursiva mönster har genomsyrat alla våra 28 domar. Att pojkar utsätter är det enda diskursiva mönster som konstruerar pojkars sexuellt avvikande beteende, och framkom i alla 10 domar som gällde pojkar. Resterande framträdande diskursiva mönster har enbart berört konstruktionen av flickors sexuellt avvikande beteende. Dessa har varit ordnade enligt följande hierarki: 1. Flickor som avviker hemifrån eller vagabonderar, 2. Flickors kontakt med äldre män och slutligen 3. Flickor som prostituerar sig. Denna hierarki är grundad på hur ofta och i vilken omfattning de diskursiva mönstrena har förekommit i vårt empiriska material. Även om de är hierarkiskt ordnade har de tillsammans porträtterat och konstruerat det sexuellt avvikande beteendet hos ungdomarna.

Vad gäller intertextualiteten som är en del i diskursanalysen, har vi funnit ett starkt intertextuellt förhållande mellan vårt resultat och tidigare forskning. Detta förhållande kommer att diskuteras vidare under kapitel 6.2 *Diskussion av relationen mellan resultat/analys och tidigare forskning*.

5.2.6 Avslutande reflektion

Utifrån den diskursanalys vi genomfört har vi kunnat synliggöra hur sexuellt avvikande beteende konstrueras genom bland annat olika diskursiva mönster, modalitet och transitivity. Vi har sett att det ingår fler komponenter i konstruktionen av flickors sexuellt avvikande beteendet än i konstruktionen av pojkars sexuellt avvikande beteende. Flickors sexuellt avvikande beteende formas av resonemang kring bland annat antalet partners, ålder på partners, prostitution, avvikelser från hemmet och vagabondering. Medan pojkars sexuellt avvikande beteende enbart formas av resonemang kring att de begått sexualbrott. Precis som Andersson (1996) har vi sett att det finns en könad skillnad i föreställningen om vem som gör sig "skyldig" till ett sexuellt avvikande beteende och därmed riskerar sanktioner från samhället i form av ett tvångsomhändertagande (jmf Hamreby, 2004, s.171). De diskursiva

konstruktionerna av fenomenet skiljer sig åt på grund av könade samhällsnormer och föreställningar om kön och sexualitet - det sker en tydlig könsdifferentiering.

Beredande av vård enligt LVU 3 § innebär ett tvångsomhändertagande, det vill säga ett stort ingripande i ett barns liv som kan få långvariga konsekvenser (Brännström et al, 2017, s.209). Det är därför problematiskt att det sker en könad skillnad i bedömningen av vem som riskerar denna sanktion. Å ena sidan kan en könsdifferentiering bidra till en maktobalans mellan könen, men å andra sidan kan det finnas motiv för en könsdifferentiering i domslut, då kvinnor och flickor är mer utsatta i dagens samhälle än vad män och pojkar är. Vi lever precis som Butler (1990, s.7) säger, i ett samhälle som är influerat av patriarkala strukturer där män generellt sett har mer makt och en överordnad position i samhället (jmf Hirdman, 1988 & Connell, 2008). Det finns en maktobalans som medför en utsatthet för alla kvinnor. Därmed är det kanske nödvändigt att skydda unga kvinnor från farliga situationer och från att utsätta sig för risker, i högre utsträckning än vad man gör med unga män, så länge samhället ser ut på det sättet. Det offentliga anser möjligtvis att det är nödvändigt att begränsa flickor för deras säkerhets skull, så länge de stora jämlikhetsklyftorna i samhället finns var. Utifrån vårt empiriska material kunde vi utläsa att flickor förväntas inneha ett konsekvenstänk, en viss mognadsgrad och en förmåga att vara rädda om sig, vilket kan antas grundas i det faktum att flickor är potentiella offer för mäns sexuella våld i mycket högre utsträckning än vad pojkar är potentiella offer för kvinnors sexuella våld. Att det sker en könsdifferentiering behöver med andra ord inte enbart vara negativt.

Hamrebys studie visade att föreställningar om kön påverkade diskursen i det sociala barnavårdsarbetet under 1900-talet (Hamreby, 2004, s.178), och vi kan utläsa liknande tendenser i dagens arbete med barn och unga som far illa. De diskursiva mönster vi kunnat utläsa i materialet går att sammanfatta i två mer övergripande diskurser, det vill säga sätt att tala om eller förstå fenomenet sexuellt avvikande beteende utifrån. Den ena är en *utsatthetsdiskurs* som innebär att flickor blir utsatta och pojkar utsätter. Detta har varit genomgående i vårt empiriska material och vi drar därav slutsatsen att det är en diskurs inom de språkliga konstruktionerna i LVU-domar. Utifrån våra tre sista diskursiva mönster blir det tydligt att flickor som avviker hemifrån, vagabonderar, prostituerar sig och har kontakt med äldre män konstrueras som risktagande och bör skyddas från att utsättas för risken att bli sexuellt utnyttjade. Därav blir den andra diskursen en *kön- & riskdiskurs*, som innebär att flickor bör skyddas från att utsätta sig själva för risker och pojkar bör skyddas från risken att de utsätter andra för sexualbrott. Även detta har varit genomgående i hela vårt empiriska material bestående av 28 LVU-domar.

Erlandsson et al (2013) kommer i sin studie fram till att det är vanligare med olika sexpartners idag samt att ungdomar själva inte upplever att det är sexuellt avvikande att vara sexuellt frisläppt eller promiskuös. Vi kan utifrån våra resultat dra slutsatsen att det offentliga inte har anammat ungdomarnas liberala syn i författandet av domslut gällande LVU 3 § 1 st. En konservativ syn på sexualitet som monogam och kärleksrelaterad lyser igenom i domarna än idag. Cooper et al. (1998) belyser motiven till att ungdomar innehar ett sexuellt avvikande beteende. Vi har sett att olika motiv tagits upp i domsluten, men de har inte tagits i beaktning

vid den diskursiva konstruktionen av ungdomars sexuellt avvikande beteende. Vi ansåg att det i vår tidigare forskning var intressant att ta upp forskning rörande kopplingen mellan missbruk och sexuellt avvikande beteende, då bägge rekvisiten ingår i LVU 3 §. Coleman och Cater (2005) såg ett tydligt samband mellan alkoholkonsumtion och sexuellt avvikande beteenden bland ungdomar. I vårt empiriska material återspeglades detta samband i 11 av 28 domar, där ungdomarna även var föremål för beredande av vård enligt LVU på grund av missbruk av beroendeframkallande medel.

6. Diskussion

6.1 Summering

Syftet med denna studie har varit att analysera och problematisera hur sexuellt avvikande beteende porträtteras och konstrueras i LVU-domar. Vi har undersökt görandet av sexuellt avvikande beteende och om det funnits skillnader i förvaltningsrättens domar gällande konstruktionen av flickors och pojkars avvikande sexualitet i fall gällande LVU 3 § 1 st. Vi kom fram till att det ingår fler komponenter i konstruktionen av flickors sexuellt avvikande beteende än i konstruktionen av pojkars. Flickors sexuellt avvikande beteende formas av resonemang kring bland annat antalet partners, ålder på partners, prostitution, avvikelser från hemmet och vagabondering. Medan pojkars sexuellt avvikande beteende enbart formas av resonemang kring att de begått sexualbrott. Därmed sker en könsdifferentiering i de diskursiva konstruktionerna av fenomenet sexuellt avvikande beteende.

6.2 Diskussion av relationen mellan resultat/analys och tidigare forskning

De mest framträdande mönstren vi fann i tidigare forskning var att manligt sexuellt avvikande beteende varit tätt sammankopplat med sexualbrott, medan kvinnligt sexuellt avvikande beteende behandlade promiskuitet. Exempelvis skriver Andersson att många av flickorna blev placerade på Skå till följd av lösaktighet, men inte en enda av pojkarna (Andersson, 1996, s.195). Pojkar blev föremål för åtgärder på grund av kriminellt och utåtagerande beteende (Hamreby, 2004, s.177). Dessa mönster har även vi funnit i LVU-domarna vi analyserat. Samtliga domar för pojkar i vårt empiriska material berörde sexualbrott som grund till deras sexuellt avvikande beteende. Domarna gällande flickor berörde resonemang kring antal partners, kontakt med äldre män och prostitution som grund för att påvisa ett sexuellt avvikande beteende. Detta tyder på att det sker en könsdifferentiering då olika grunder påtalas i konstruktionen av flickors och pojkars sexuellt avvikande beteende. Schlytter skrev för snart tjugo år sen att det finns en tydlig könsdifferentiering mellan hur rätten beskriver flickors och pojkars sexualitet (2000, s.113) och genom denna uppsats har vi påvisat att detsamma görs än idag. Detta kan ha att göra med det som Hamreby skriver, att könsdifferentierade mönster i den sociala barnvården inte verkar förändras något avsevärt över tid (Hamreby, 2004, s.177).

Intertextualitet beskriver förhållandet mellan texter och diskurser som har sin grund i andra texter och redan existerande diskurser. Detta förhållande leder till att diskurser upprätthålls, men tillåter också produktion av nya när de redan existerande diskurserna används på nya sätt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.77–78). Att de diskursiva mönstrena kring avvikande sexualitet ej har förändrats avsevärt över tid kan ha och göra med att diskurserna kring manligt och kvinnligt sexuellt avvikande beteende inte används på nya sätt, därmed upprätthålls de redan existerande diskurserna. Vi anser att vi fyllt en kunskapslucka angående hur man idag ser på flickors respektive pojkars sexuellt avvikande beteende i relation till LVU-domar, då vår studie belyser att det sker en könsdifferentiering i de diskursiva konstruktionerna av fenomenet.

6.3 Diskussion av relationen mellan resultat/analys och teori

Våra teorier har fördjupat förståelsen för hur normer skapas samt hur de påverkar konstruktionen av fenomenet sexuellt avvikande beteende. Socialkonstruktivismen har varit den övergripande teoretiska ansats som präglat vår studie. Den har i symbios med rättssociologi och genusperspektiv hjälpt oss analysera och problematisera hur sexuellt avvikande beteende porträtteras och konstrueras i LVU-domar. Sociokulturella värderingar och övertygelser påverkar hur vi ser på vad som är naturligt, normalt eller normativt. Genom ett genusperspektiv har vi kunnat koppla de diskursiva konstruktionerna i domarna till kön, makt och normer. Det har blivit tydligt att det sker en könsdifferentiering i vårt empiriska material som beror på olika könsnormer samt en strukturell ojämlikhet i samhället, även kallad genusordning (Butler, 1990, s.7 & Connell, 2008, s.97). Det rättssociologiska perspektivet har tydliggjort hur olika samhällsnormer inverkar på rättsligt beslutsfattande såsom de LVU-domar vi analyserat. Genom en större förståelse för hur samhällets normer och värderingar påverkar de rådande rättsnormerna såsom de framställs i lagar, förarbeten och domstolsavgöranden, har vi fått en inblick i görandet av sexuellt avvikande beteende i LVU-domar.

Den kritiska diskursanalysen som teori ämnar synliggöra maktbalanser och orättvisor i samhället. Fairclough (2010) vill med sin kritiska diskursanalys som teori klarlägga diskursernas roll i upprätthållandet av ojämlika maktförhållanden (s.1–2), och han benämner diskursen som kritisk då han vill synliggöra samt kritisera relationen mellan texter, sociala processer och maktstrukturer (Fairclough, 2010, s.97). Teorin bidrog därmed till att vi kunde synliggöra en könsdifferentiering i vårt empiriska material som beror på ojämlikheter och maktstrukturer i samhället. Då den kritiska diskursanalysen som teori bygger på socialkonstruktivism som ofta hävdar att det inte kan finnas en oberoende verklighet, har vi inte kunnat uttala oss om ett generellt resultat som gäller alla LVU-domar i hela Sverige. Vi är medvetna om att vår studie hade kunnat genomföras med andra teoretiska utgångspunkter, samt att resultatet då hade blivit annorlunda. Vi är även medvetna om att valet av teori kan ha medfört att vi som författare haft en inverkat på det resultat som studien påvisat. Detta då diskursanalysen synliggör de diskursiva mönster som författarna själva kan utläsa. Hade två andra författare genomfört samma analys på samma empiriska material är det inte säkert att de hade kommit fram till samma resultat.

6.4 Diskussion av relationen mellan resultat/analys och metod

Resultaten vi fått fram med hjälp av vår utvalda metod, den kritiska diskursanalysen, har hjälpt oss att synliggöra en könsdifferentiering i vårt empiriska material som beror på ojämlikheter och maktstrukturer i samhället. Detta har möjliggjorts då den kritiska diskursanalysen ämnar klarlägga diskursernas roll i upprätthållandet av ojämlika maktförhållanden (Fairclough, 2010, s.1–2), samt kritisera relationen mellan texter, sociala processer och maktstrukturer (Fairclough, 2010, s.97). Hade vi utgått från någon annan metod hade vi inte kunnat nå samma resultat eller belysa samma aspekter. Lexikaliteten, modaliteten och transitiviteten i domarna har tydligt format konstruktionen av vad som är ett sexuellt avvikande beteende och inte. Utan dessa analysbegrepp hade det varit svårt att se hur

språkliga mönster påverkar diskurser kring sexuellt avvikande beteende. Därmed hade maktobalansen vi funnit i vårt empiriska material mellan flickor och pojkar inte synliggjorts på samma sätt. Om vi hade följt den tredimensionella modellen istället för att enbart utgå från delar av den hade reliabiliteten blivit högre. De steg vi uteslutit eller enbart använt delar av i den tredimensionella modellen hade synliggjort flera aspekter av fenomenet. Det hade även varit möjligt att genomföra studien med hjälp av andra metoder som hade kunnat belysa andra aspekter.

Fairclough anser att diskursanalys är lika mycket teori som metod. Som tidigare nämnt grundar sig den kritiska diskursanalysen på konstruktivism som ofta hävdar att det inte kan finnas en oberoende verklighet. Kunskap ses som socialt konstruerad utifrån det språk som används och kan därav aldrig avspegla en entydig verklighet (Börjesson & Palmblad, 2007, s.9). Detta har lett till att vi inte kunnat uttala oss om en sanning eller ett generellt resultat gällande alla LVU-domar i Sverige, då vi utgått från en kritisk diskursanalys som metod. Dock tror vi att de mönster och diskurser som återfinns i de 28 utvalda domarna förekommer även i andra domar, i andra städer, än de vi valt ut. Vi upplever det som ett rimligt antagande då de mönster och diskurser vi redovisat är mycket tydligt framträdande i hela det empiriska materialet.

6.5 Implikationer för forskning och praktik

Butler menar att verkligheten skapas genom sättet vi talar om, uppfattar samt konstruerar olika fenomen. Diskurser fungerar på så vis som normerande sociala praktiker (Butler, 1990, s.1–33). Genom att synliggöra de diskursiva konstruktionerna av fenomenet sexuellt avvikande beteende och därefter belysa de diskurser vi kunnat utläsa i vårt empiriska material kan vi bidra till ett medvetandegörande om att det än idag sker en könsdifferentiering i LVU-mål. Det är möjligt att denna differentiering leder till att bemötande, utredningar och insatser anpassas utifrån könade diskursiva konstruktioner av ungdomar, och därmed blir olika för flickor och pojkar. Genom att bli medvetna om detta kan vi börja arbeta för att motverka denna differentiering. Det kan göras genom att bland annat tänka på ordval då vi i denna uppsats kunnat påvisa att de påverkar den bild som konstrueras av ungdomarnas beteende och ansvar. Utifrån vårt resultat har vi funnit att det eventuellt kan finnas motiv för en könsdifferentiering då flickor i regel är mer utsatta i samhället. Därav kan det behövas andra förändringar i samhället för att könsdifferentieringen ska kunna elimineras. Förhoppningen är att vår studie ska uppmärksamma socialarbetare om att deras språkbruk i utredningar påverkar den bild som framträder av ungdomar samt konstruktionen av ungdomarnas problembild, och därmed leda till en ökad självreflektion hos socialarbetaren. På så vis tas ett steg i riktigt mot en mer jämställd social praktik.

6.6 Förslag på vidare forskning

Det är svårt att analysera något som det inte tidigare forskats på, och det har forskats väldigt lite kring heterosexuella pojkars och mäns avvikande sexualitet. När har män en avvikande sexualitet som inte är kopplad till sexualbrott? Vad beror pojkars sexuella vanor och mönster

på? Hur är de kopplade till maskulinitet och samhällsnormer? Det anser vi skulle behöva beforskas mer.

Både sexualbrottsoffer och sexualbrottsutövare porträtteras och konstrueras som innehavare av ett sexuellt avvikande beteende i LVU-domar gällande 3 § 1 st. Då samtliga pojkar var sexualbrottsutövare och samtliga flickor var offer för sexualbrott i vårt empiriska material, kunde vi inte jämföra hur manliga sexualbrottsoffer konstrueras med hur kvinnliga sexualbrottsoffer konstrueras. Vi kunde inte heller jämföra hur manliga sexualbrottsutövare konstrueras med hur kvinnliga sexualbrottsförövare konstrueras, då det inte fanns några sådana i vårt material. Ett förslag på vidare forskning skulle därav kunna vara att studera hur pojkar eller män som utsätts för sexualbrott porträtteras och konstrueras. Ses det som ett sexuellt avvikande beteende om män utsätter sig för risken att bli sexuellt utnyttjade på samma sätt som det gör för flickor och kvinnor? Ett annat förslag är att studera hur kvinnor som begår sexualbrott porträtteras och konstrueras. Talas det om en bristande impuls kontroll även när det gäller dem? Behöver de skyddas från att begå nya sexualbrott? Saknas det ingående beskrivningar av deras sexuellt avvikande beteende på samma sätt som när det gäller pojkar eller män? Sker det en könsdifferentiering i beskrivningarna av sexualbrottsutövare samt sexualbrottsoffer? Detta anser vi att det behöver forskas mer kring.

7. Referenslista

7.1 Böcker

- Andersson, C. (1996) Om struliga flickor - beteende och bemötande. I, Armelius, B.Å., Bengtzon, S., Rydelius, P.A., Sarnecki, J. & Carpelan, K.S. (red.) *Vård av ungdomar med sociala problem: En forskningsöversikt* (s.187–211). Stockholm: Statens institutionsstyrelse.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- Börjesson, M. & Palmblad, E. (red.) (2007). *Diskursanalys i praktiken*. (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Chouliaraki, L., & Fairclough, N. (1999). *Discourse in late modernity: rethinking critical discourse analysis*. Edinburgh: Edinburgh Univ. Press.
- Connell, R. (2008). *Maskuliniteter* (2. uppl ed.). Göteborg: Daidalos.
- Fairclough, N. (2010). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. (2. ed.) Harlow: Longman.
- Foucault, M. (1976). *The History of Sexuality. Volume 1: An Introduction*. New York: Vintage Books.
- Hamreby, K. (2004). *Flickor och pojkar i den sociala barnvården: Föreställningar om kön och sociala problem under 1900-talet*. Umeå universitet.
- Jergeby, U (red.), Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (2008). *Evidensbaserad praktik i socialt arbete*. Stockholm: Gothia.
- Mattsson, T. (2005). *I viljan att göra det normala: en kritisk studie av genusperspektivet i missbrukarvården*. Diss. Lund: Lunds universitet, 2005.
- Mattsson, T. (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. (2. uppl.) Malmö: Gleerups Utbildning.
- Ponnert, L. (red.) (2015). *Utredningsarbete i den sociala barnvården*. Malmö: Gleerups Utbildning.
- Repstad, P. (2007). *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. (4., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Rubin, G. (1984) 'Thinking Sex: Notes for a Radical Theory of the Politics of Sexuality', in C. S. Vance (ed.) *Pleasure and Danger: Exploring Female Sexuality* (pp. 267-319). London:

Pandora.

Sahlin, I. (1999). "Diskursanalys som sociologisk metod" i Sjöberg, Katarina (red), *Mer än kalla fakta: Kvalitativ forskning i praktiken* (s.83–106). Lund: Studentlitteratur.

Sohlberg, P. & Sohlberg, B. (2013). *Kunskapens former: Vetenskapsteori och forskningsmetod* (3., [kompletterade och utvidgade] uppl. ed.). Stockholm: Liber.

Sundell, K. (2007). *Barnavårdsutredningar - en kunskapsöversikt*. 2., [rev.] uppl. Stockholm: Gothia.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Winther Jørgensen, W. & Phillips, M. 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

7.2 Artiklar från vetenskapliga tidskrifter

Brännström, L., Vinnerljung, B., Forsman, H. & Almquist, Y. B., (2017). Children placed in out-of-home care as midlife adults: Are they still disadvantaged or have they caught up with their peers? *Child Maltreatment*, 22(3), 205–214. doi:10.1177/1077559517701855.

Bäckman, M. (2009). Svenskhet i marginalen - om en föreställd gemenskap. *Tidskrift for Kjønnforskning*, 33(4), 310-329.

Coleman, L. M., & Cater, S. M. (2005). A qualitative study of the relationship between alcohol consumption and risky sex in adolescents. *Archives of Sexual Behavior*, 34(6), 649-661. doi:10.1007/s10508-005-7917-6.

Cooper, M. L., Shapiro, C. M., & Powers, A. M. (1998). Motivations for sex and risky sexual behavior among adolescents and young adults: A functional perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(6), 1528-1558. doi:10.1037/0022-3514.75.6.1528.

Erlandsson, K., Jinghede Nordvall, C., Ohman, A., Häggström-Nordin, E., (2013). Qualitative interviews with adolescents about "friends-with-benefits" relationships. *Public Health Nursing (Boston, Mass.)*, 30(1), 47.

Gustafsson, T., Rydström, J., Lunds universitet. (2009). Den goda sexualiteten. inledning tema sex. *Historisk Tidskrift*, 129(3), 355.

Hirdman, Y., (1988). Genussystemet: Reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskaplig tidskrift* (9):3, s., 49-63.

Kågesten, A., & Blum, R. W. (2015). Characteristics of youth who report early sexual experiences in Sweden. *Archives of Sexual Behavior*, 44(3), 679–694. doi:10.1007/s10508-015-0499-z.

Lundström, C. (2009). Vit respektabilitet - den svenska nationens könade symbolik och unga kvinnors kulturella praktiker. *Tidsskrift för Kjønnforskning*, 33(4), 295–308.

Torpman, J. (2002). Det rena rättslärandet: Kognitiva funktioner i ett normativt system. *Sociologisk Forskning*, 39 (3–4), 58.

Schlytter, A. (2000). Kvinnokroppen som text. *Socialvetenskaplig tidskrift*. (7(2000):1/2, s. 109–119).

7.3 Elektroniska källor

Blom, T. (2017). Äktenskap – ett kärlekens kontrakt. *Populär Historia*. Hämtad 2019-03-13 från: <https://populärhistoria.se/vardagsliv/traditioner/aktenskap-ett-karlekens-kontrakt>

Nationalencyklopedin. (2019). *Rättssociologi*. Hämtad 2019-03-07 från: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/r%C3%A4ttssociologi>

RFSU. (2017). *Viktiga årtal och reformer*. Hämtad 2019-03-13 från: <https://www.rfsu.se/om-rfsu/om-oss/rfsus-historia/viktiga-artal-och-reformer/>

RFSU. (2017). *P-pillrets historia*. Hämtad 2019-03-27 från: <https://www.rfsu.se/sex-och-relationer/for-dig-som-undrar/preventivmedel/p-piller/p-pillrets-historia/>

7.4 Lagrum

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 1974:152. *Kungörelse om beslutad ny regeringsform*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2009:400. *Offentlighets- och sekretesslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

7.5 Propositioner

Prop 1989/90:28. *Om vård i vissa fall av barn och ungdomar*. Stockholm.